

TRIBUNA

REDACTIA

și ADMINISTRAȚIA
Deák Ferencz-utca 20

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulfămite publice și Loc de
schis costă fiecare ștr 20 fil.
Manuscripte nu să în-
poiază.

Eminescu...

propunere prezentată comitetului cen-
tral al „Asociațiunii”. --

ședința comitetului central al „Asocia-
țiunii pentru literatura și cultura poporului
român” din 13 Aprilie a. c. secretarul literar
Octavian Goga a prezentat următoarea
propunere :

Onorat Comitet central,

Am obicei consacrat, ca aducerea
în lume a marilor bărbați cu cari a fost
credincioș un neam să fie onorată de
statuea posterității, prin ridicarea de
monumente, cari le proslăvesc amin-
te. Un astfel de monument nu e
mai un act de recunoștință — eter-
nizarea unei sbucniri de lumină din
sufletul unui neam — ci e un impuls
muncă și vrednicie pentru gene-
rațiunile prezente, ale cărei îndemnuri
sunt într-o intimă înlanțuire organică
frământările zilelor de ieri.

Percezând din această judecată
de ce popoarele își cinstesc astfel
pe marii. Piața oricărui orașel din
țară ne arată în bronz ori în
armură chipul unei figuri concre-
te cu sufletul celor din jur. La poa-
de pedestul se opresc trecătorii
în vreme ce descifrează numele ce-
lui intrupat de dalta artistului, mintea
revoacă memoria lui și sufletul le
rămâne robit câteva clipe măcar de
trezirea nemuritorului. Așa se face e-

ducația mulțimii, se trezește respectul
ei pentru fapta bună și se introduce pe
încetul în conștiința obștească princi-
piile unui altruism, din care răsar pre-
ocupațiuni superioare.

Firește, că noi Românii din această
țară, atât de zbuciumați în viața noastră,
nu ne putem asemăna nici pe acest
tărâm cu alte popoare. Nu că n'am avea
eroi cari cu personalitatea lor excep-
țională să străjuiască la răspântiile vre-
murilor... Asemeni mari drumeți s'au
ivit și la noi în drumul veacurilor.
Dar n'am avut cu ce să le însemnăm
aducerea aminte, decât doar în inimi
a mai licărit recunoștința celor puțini...
Și știți că vremea stinge toate cande-
lele... Ca niște copii săraci, cărora nu
le dă mâna să ridice o cruce pe mo-
vila care le-acopere părinții, așa și noi,
trei milioane de suflete răzlețite pe în-
tinsul unei țări, n'avem un singur bronz
care să ne oprească în loc...

Socot că e datoria Asociațiunii, care
are în grija ei problemele sufletești
și culturale ale bietului nostru popor,
nesfârșit de bun și de fără noroc, să
deschidă și în această direcție o pers-
pectivă nouă. Neamul nostru a fost
dăruit cu mulți bărbați, care ar me-
rita cu prisosință o asemenea cinste
din partea urmașilor. Cred însă că
trebuie aleasă de astădată din pleiada
de mari figuri ale trecutului nostru, o
personalitate în care să se întrupeze
aspirații și năzuinți ce frământă toc-

mai zilele noastre, făcând astfel din
prilejul ridicării unui monument un
prilej de adâncire a marilor probleme
curente.

O astfel de mare problemă a acestor
zile este *unitatea culturală a neamului
românesc*. Cred că întrunesc și opi-
niile Domniilor-Voastre când îmi ex-
prim credința, că dintre figurile lumi-
noase ale trecutului apropiat, prin a
căror activitate s'au creiat cele mai
puternice temeieri pentru apropierea
sufletească a păturii largi de cărturari
de pe întreg cuprinsul pământului ro-
mânesc, personalitatea literară a lui
Mihail Eminescu răsare pe întâiul
plan. Cel mai mare cântăreț al nea-
mului, care a atins culmi de gândire
și de simțire, neajunse încă de poezia
noastră, Eminescu a prins în versul
lui zbuciumul intelectualului român,
cu sufletul plămădit din rostul vre-
mei mai nouă și reoglindește prin
scrisul lui, mai mult ca oricare al-
tul, frământarea sufletească a epocii
noastre.

Propun deci, ca onoratul Comitet
să binevoiască a lua inițiativa pentru
a se ridica un bust lui Eminescu aici
în orașul nostru, aducând prin acea-
sta un prinos de pietate amintirii poe-
tului nemuritor și-un nou impuls în
nobilă muncă grea pentru unitatea
culturală a neamului românesc.

Măsurile concrete ce-ar trebui luate

FOIȚA ZIARULUI „TRIBUNA“

Tristan Bernard.

UCIGAȘUL.

De Adrian Corbul.

Le Gérant, avocat la Cour de Appel din Paris.

Numea, 7 Februarie 1897.

Domnule avocat,

Am destăinuirea amănunțită a evenimentelor
de cari v'am vorbit în scrisoarea mea din
Paris. Veți găsi aci toate știrile necesare do-
mniei dtră.

Am văzut mai întâi că mă numesc Pierre-Louis
Bernard, că am împlinit la 1 Decembrie treizeci
cinci de ani și că m'am născut la Lyon.
Am pierdut-o pe mama când eram copil. Tată-
meu, care ținea o băcăniară în orașul meu
de atunci, a murit și el acum optsprezece luni. Am
fost căsătorit la Lyon.

De la vârsta de nouăsprezece ani, sânt certat
de familia. Am fost funcționar-copist la mai
multe case; meserie proastă, căci eram leneș
și seoseam întotdeauna târziu la birou.
Între anii 1880 - 1885 am trăit fără post. O du-
ceam cu expediente, cu prinsori la cursele de
cârmă. Am fost vânzător de ziare și împărțitor de
știri. Dar agențiile de publicitate mă întrebau
rar, fiindcă hainele de pe mine erau mai

mult zdrențe. Și apoi, nu-mi plăcea să mă scol
de dimineață.

La cursele de cai făcusem cunoștință cu doi
pungași Henri și Jules și cu prietena lor, o
fată de optsprezece ani, căreia îi ziceau Bleaga.
Henri și Jules comiteau spargerii prin jurul ora-
șului. Mă luară și pe mine la expedițiunile
lor. Cu mine au spart două vile: una la Bil-
lancourt și alta la Anutenil. Eu stam de pază
în fața porții; Bleaga era și ea la vre-o sută
de pași, în colțul străzii. Umbla de colo până
colo, căutându-și, chipurile, mușterii. Dar și
ea sta de veghea, oprind cu glumele ei, pe
sergentii de oraș cari se apropiau.

Drept răsplată serviciilor mele, Henri și Jules
mă cinsteau cu niște sume de rîs; odată un
franc și cincizeci, altă dată doi franci și pa-
truzeci de bani. De aceea m'am hotărît să lu-
crez pe socoteala mea.

Încă de prin luna lui Iulie 1884, locuiam în strada
Bidex, nu departe de poarta Anubervilliers, în-
tr'un otel de aparență mizerabilă, care se în-
titula nu știu de ce Hotel des Frondeurs. Chi-
riașii erau compuși numai din femei de stradă
și din descărcători de vapoare.

Luna Martie 1885 a fost caldă și fără ploaie.
În fiecare după amiază umblam afară din Paris,
mai departe de Saint-Germain. Când mă sim-
țeam prea obosit ca să mă întorc în oraș, mă
culcam pe câmpie, în vre-o gară ori sub vre-
un șopron.

Intram prin vile să cer de pomână, dar mai
ales ca să aflu numărul chirieșilor. De cele
mai multe ori mă izgoneau din curte. Cum

vizitam însă multe case într'o zi, mă alegeam
în totdeauna cu cel puțin cincizeci de bani
dați de milă și cu o cantitate bunicică de
pâne uscată. Măncam din ea cât puteam mai
mult; restul îl împărțeam vagabonzilor; arun-
cam din pâne și cânilor rătăcitori și făceam
fărămițe pentru vrăbiile ce-mi eșeau în cale.

Din când în când, câte o servitoare comi-
tea imprudența să mă lase singur în bucătărie;
arare-ori însă puteam șterpele vre-un obiect
ușor de ascuns. Odată numai am pus mâna
pe o ulcică de pământ pe care am vândut-o cu
cinci bani unui alt cerșetor.

În sfârșit într'o după amiază, la Ecueil,
lângă Poissy, o cocoană bătrână mă primi cu
bunavoință. Era scurtă, foarte grasă, și aproape
nu mai avea păr pe cap. Ea se ocupa cu o-
pere de caritate și-mi vorbi multă vreme; mă
sfătui să mă adresez din partea ei, unei so-
cietăți din Paris, care îmi va găsi de lucru.
Mă aflam cu ea în bucătărie, unde o servitoare
groasă ca și stăpână-sa, și mai scurtă încă,
curăța niște legume. În timp ce bătrâna îmi
vorbea, eu dam din cap cu politeță și-mi a-
runcam ochii în toate părțile. La ușa de în-
trare nu era zăvor; ulucile grădinei erau joase;
casele vecine nu erau locuite. Din cei cinci
lei pe cari mi-i dete dama, îmi cumpărai un
cuțit cu prășelele de corn.

Mă hotărîi să lucrez fără întârziere. Erau
ceasurile trei (21 Martie) când am părăsit casa
din Ecueil. Luai trenul la Poissy pentru Paris
și ajunsei la hotelul meu pe la șapte seara.
Cerui patroanei cu voce tare un sfeșnic, zi-
cându-i că merg să mă culc.

din acest prilej ar fi următoarele: Comitetul central al „Asociațiunii” noastre decide ridicarea unui bust al lui Mihail Eminescu în Sibiu și spre acest scop:

1. Votează 500 coroane, însărcinând biroul a face un apel către public, pentru a contribui la adunarea sumei corespunzătoare.

2. Însărcinează pe secretarul literar a se pune în legătură cu sculptorii români și a prezenta proiecte amănunțite, pe baza cărora comitetul va decide la timpul său.

Rog onoratul comitet să binevoiască a primi această propunere izvorită din sentimentul de venerațiune ce nutrim cu toții în fața umbrelor mari ale trecutului nostru.

Sibiu, 13 April a. c.

Octavian Goga,
secretarul Asociațiunii.

Comitetul central a primit această propunere și ca un prinos de recunoștință a hotărât la propunerea dlui *Partenie Cosma*, ca tot din acest prilej să ridice și un bust lui *Gheorghe Barițiu*, marele nostru istoric și vrednicul secretar de odinioară al așezământului nostru cultural.

Aceste hotărâri ale comitetului „Asociațiunii” noastre sânt acorduri curate, cari aduc o notă senină în frământările actuale și au menirea de-a limpezi pe câteva clipe atmosfera de patimi mărunte...

Sântem incredințați că publicul nostru va sprijini aceste nobile năzuinți, cari însemnează un început de biruință a aceluși spirit de care a mai fost vorba în coloanele acestui ziar și țintesc să ne pue și pe noi în rândul popoarelor culte din occident.

Uu nou dar al marelui Vasile Stroiescu. *Aflăm că marele Vasile Stroiescu a dăruit acum mai nou șesezeci de mii coroane, pentru scopurile culturale ale Asociațiunii.*

Programul de muncă al guvernului. Ni se anunță din Budapesta: După sărbătorile catolice membrii cabinetului vor fi iarăș cu toții la Budapesta. Activitatea lor se va începe de odată cu noua plecare a contelui Khuen Héderváry la Viena, pentru a relua firul tratativilor în chestiunea reformelor militare. Termenul de începere a acestor tratative s'a fixat pe 18 Aprilie n. După vacanțele de Paști Camera va intra înainte de toate în discuția proiectului de indemnizare. Opoziția va considera și votarea acestui proiect drept chestiune de încredere. Pentru discuția la indemnitate sunt numai 5 zile, după ce ziua a șasea dela inaugurarea ei cade pe zi de Duminecă: 30 Aprilie. În acest reșimp proiectul trebuie admis în amândouă Camerele, deci și în Camera magnaților, căci în caz contrar va urma o nouă stare de *ex-lex*.

Apponyi și premiul Nobel. Am semnalat zilele trecute, că iubiții noștri compatrioți unguri, în orgoliul lor fără frâu, au organizat o acțiune în scopul ca marele farsor european Apponyi să ajungă la cinstea nemeritată de-a fi distins cu premiul Nobel, premiu rezervat numai personalităților de proporții universale. Spuneam că e de datoria noastră să contracaram această acțiune, tipărind în limbile europene o broșură în care să-l demascăm pe faimosul panglicar al imperialismului unguresc. Că am spus o vorbă la loc, apare neîndoișos din țipetele pe cari a avut ea darul să le stârnească între compatrioții noștri. Azi, de pildă, toate ziarele ungurești înregistrează cu injurături propunerea noastră și fac apel la scriitorii unguri să scoată și ei o broșură prevenindu-ne pe noi și înmănunchind în ea insipidele analogii între politica ungurescă și între politica guvernului român, față cu elementele neromânești din România.

Durere, iubiții noștri frați unguri n'au nici un temei să se teamă de vre-o de-

maskare din partea noastră. Nu, cei în cauză și datori să facă icoana adevărată a celui lui Apponyi — vor scăpa desigur și de imperios prilej....

Rezolvarea problemei agrare în Bosnia. Ziarul „Neuwiener Tagblatt”, relevă marea însemnătate a legii votate de dieta Bosniei, pentru gulara definitivă a condițiilor agrare.

Niciodată o problemă mai grea nu s'a pus în Balcani. Modelul pentru această ușurare fost nu ezista nici în Austria, nici în Ungaria, Serbia Bulgaria sau Grecia. Soluțiunea acestei chestiuni s'a făcut cu încetul. Austro Ungaria a probat în totdeauna, că e un element conservator în Balcani. Rezolvând problema agrară bosniacă, ca să satisfacă toate interesele, a probat din nou, că este un element păstrător al păcii și favorizant al culturii. Silințele monarhiei în această chestiune vor atrage de sigur recunoștința întregii populațiuni din provinciile anexate.

Meetingul dela 30 Aprilie. Comitetul din Arad al Ligei votului universal a ținut o ședință sub președenția lui L. Múlek în care s'a desbătut în toate amănuntele pregătirile meetingului ce se va aranja la Arad pentru ziua de 30 Aprilie. Inițiatorii acestui meeting au început agitație intensă în mijlocul publicului, pentru a asigura o reușită cât mai impunătoare. Oaspeții vor veni din Budapesta vor fi primiți la gară de o deputațiune, iar după amiază la ceasurile trei se va deschide adunarea în piața Libertății. La adunare va participa președintele clubului pașoptist *Iuliu Iusth*, deputatul *S. Bakonyi*, senatorul *Oszkár Iászi*, pictorul *C. Kernstock*, senatorul *S. Kunfi* și deputatul *Vászonyi*, cari s'au agajat să țină și vorbiri la adunare.

Căsătoria arhiducelui Francisc Iosif. Ni se anunță din Viena: În cercurile dela Curte nu mai secretă că arhiducele Francisc Iosif, fiul cel mai mic al decedatului arhiduce Otto, la dorința mamei sale se va căsători cât mai curând. Arhiducele Francisc Iosif e urmașul legal la tronul habsburgic de arhiducele Francisc Ferdinand. Nu de mult se anunțase versiunea că pe scama tinărului arhiduce al Austriei se va căsători cu principesa Ludovic Victoria, fata împăratului Germaniei. Versiunea aceasta a fost desmințită prin punerea în circulație a unui nou proiect de căsătorie. Se svonește, anume, că noul plan se țese între Curțile din Viena și București. Mireasa ar fi fiica cea mică a moștenitorului român, principele Ferdinand, principesa Elisabeta, care e în frageda etate de 16 ani. De îndată ce principesa Elisabeta va împlinea anul al 17-lea, deci la toamnă, va avea loc logodna. Firește, dăm sub toată rezerva svonul acesta.

Am stat în odaia mea până la ceasurile opt și jumătate. Aveam în sertare o daltă ruginită și un cârlig lung. Căpătasem lucrurile astea dela Henri, care într'o seară, îmi arătă cum să mă servesc de ele, pe broasca ușei mele.

La opt și jumătate m'am dat jos în stradă; știam că-n vremea asta chelnerul și patroana erau la masă și că nu se afla nimeni în micul birou al hotelului.

Mă gândisem mai întâi să merg la Poissy pe jos, ca să evit mărturiile amplexurilor de prin gări. Dar nu-mi pregătisem eu oare un alibi destul de bun? Și apoi, im plăcea mai bine să întimpin toate riscurile decât să umbli patru ceasuri pe jos până la Poissy.

Am luat dar trenul de 9 și 40 la gara Saint-Lazare. La zece și treizeci-și-cinci de minute eram la Poissy. Mai aveam de mers vre-un sfert de ceas până la casa din Ecueil. Când sosii acolo, văzui în etajul de jos o fereastră luminată, iar perdeaua din catul întâi era și ea vârgată de lumină. Servitoarea era încă în bucătărie, iar stăpâna în odaia ei. Mă îndepărtai timp de câteva minute. Când m'am întors, fereastră din catul întâi era încă luminată: de altădată văzui lumină și la o fereastră rotundă din catul al doilea. Servitoarea se pregătea așa dar să se culce, ca să omor vremea, m'am dus până la o cotitură de stradă, apoi m'am întors din nou la uluci. Un orologiu suna unsprezece și jumătate; ferestruia dela odaia servitoarei era acum întunecată. Dar perdeaua din catul întâi era încă luminată: se vede că bătrâna damă citea în pat. Apoi sună miezul nopții, douăsprezece și ju-

mătate, fără ca lumina să se stingă. Mă țineam lângă uluci cu ochi la fereastră. Avea de gând să stea luminată toată noaptea, și eram eu menit — lucru pe care-l doream poate — să mă întorc din nou în viața mea mizerabilă și liniștită?

Mi-se părea că fereastră n-o să se întunece niciodată. Așteptam în tăcere sunetul orologului; când s'or face ceasurile unul, am să plec. Totuș, nu perdeam fereastră din vedere. De-odată tresării. Fereastră se întunecă brusc, ca un ochiu ce s'ar închide în semn de afirmare.

Așteptai încă vre-o zece minute: doream ca bătrâna să adoarmă de-abinelea. În sfârșit sării ulucile și căzui în grădină.

Pământul moale nu scrășni de fel sub tălpile subțiate și găurite ale ghetelor mele. Am ajuns la ușa de intrare. Vării în broască cârligul lung de fier. Ușa se deschise și pătrunsei într'o anticameră mică, de unde o scară răsucită ducea în etajul întâi.

Mi-am scos atunci haina și jiletca: în felul ista sângele n'are să-mi păteze decât cămașa. Apoi aprinsei o bucatică de luminare pe care o luasem cu mine. Țineam mucle de stearină cu două degete ale mâinei stângi: cu dreapta țineam cuțitul cu prășelele de corn.

Când ajunsei în tăcere la capătul scării, cineva vorbi în casă. Auzeam vocea cocoanei, care întreba:

— D-ta ești, Ioano?

Răspunsei cu vocea jumătate:

— Da!

Credeam că, liniștită, bătrâna damă o să

se culce. A fost ea uimită să-și audă servitoarea în mijlocul nopții? Suflasem luminată și stam răzimat de rampă ținându-mi răsăflarea. De-odată o lumină vie inundă locul. Ușa din fața mea se deschise și bătrâna cu un sieșnic în mână, se ivi pe prag. Făcui un pas înainte și o isbii cu cuțitul, aproape la întâmplare. Bătrâna căzu ca un buștean de curmezișul pragului cu un strigăt subțire, cu un strigăt de copil.

Sfeșnicul pe care-l ținea în mână se rostogoli pe dușumea și lumina se stinse. Căutam în întuneric muclei mele de luminare, când, de-odată auzii scârțâind o ușă în catul de sus. De sus, din capul scării țîșni o lumină slabă. Un pas greoi scobora treptele. Mă alipii de zid și văzui venind spre mine pe servitoarea bătrânei. Purta o camizolă albă și o fustă roșie; în mână ținea o lămpiță, ale cărei raze îmi luminară chipul pe care-l simțeam roșu și ud de sudoare.

Servitoarea făcu o mișcare de retragere: desigur, mă recunoscuse. Parcă văd încă chipul ei gras și blând. Ea puse lampa pe jos și-și împreună mâinile. Am izbit-o cu cuțitul la umăr. Ea căzu, fără să strige, pe trepte.

Atunci luai lampa și intrai în odaia cocoanei, trecând peste trupul ei îngrămădit pe prag.

Într'un sertar de scrin, pe care-l spărsei cu daltă, dădui de două bilete de o sută de franci, și de altă sută de franci în aur. Am mai văzut acolo câteva bijuterii fără valoare, un colan de mărgean, un inel de logodnă, etc. Obiectele acestea mă puteau compromite: de

Românii din Ungaria.

După numărătoarea dela 31 Dec. 1910. —

De Vasile C. Osvadă.

Materialul statistic al numărătoarei unice dela 31 Decembrie 1910 — când va fi întregime prelucrat, ne va înfățișa o tablă în multe privințe foarte caracteristică.

Moralitatea va fi izbită în față prin surmirările meșteșugite ale natalității.

Bunul trai și îndestulirea cetățenilor Ungariei va fi desmințită prin decreșterea arătată cauzată de emigrări.

Sursoarele de venit vor fi caracterizate prin decreșterea agricultorilor, atunci când nu abia se poate vorbi în Ungaria de preocupările unei industrii severe și aieva preocupătoare.

În același timp statisticele economice ne vor vorbi de datoriile publice ale statului și ale comunelor, întocmai cum ne vor surprinde datoriile ipotecare și cambiale ale particularilor.

Din toate aceste date, grupate în nefericite combinații, se va desprinde dureros și lămurit adevărul că țara asta e încăpută în mâni hrăpărețe și e condusă prin minți înguste, cu porniri pătimeșe.

La timpul său, rând pe rând vom trece în revistă datele ce vor fi scoase și grupate din numerile și informațiile numărătoarei dela 31 Decembrie 1910.

De data asta ne preocupă numai chestiunea creșterii ori decreșterii populației române în regatul ungar.

Se înțelege că deocamdată, ca să prețuim constatările oficiale, până azi încă nepublicate, va trebui să recurgem la combinații, care însă ne pot da totuși o orientare aproximativă.

Ca să avem posibilitatea unor comparații și combinații mai largi, vom însemna date din numărătoarele ultimilor 50 ani, făcute în Ungaria la anii 1869, 1880, 1890,

1900 și cea de-acum dela 31 Decembrie 1910.

În însemnările noastre vom ține seama numai de populația Ungariei și Ardealului — omițând din motive de justă comparație Croația și Slavonia, unde numărul Românilor e dispărent.

La ultimele cinci numărători decedice, populația Ungariei a fost:

La 1869 de 13,579.129 suflete, în afară de militari	
« 1880 de 13,749.603	« « « «
« 1890 de 15,162.988	« « « «
« 1900 de 16,838.255 suflete, împreună cu militarii	« « « «
« 1910 de 18,231.387	« « « «

Preocupați de chestiunea populației românești — în însemnările noastre mai amănunțite vom considera numai teritoriul românesc format din 18 județe (comitate), la care se mai adaugă încă 3 județe cu minorități însemnate.

Aceste județe cari ne preocupă sunt: Făgăraș, Hunedoara, Alba-inferioară, Caraș-Severin, Bihor, Solnoc-Dobâca, Turda-Arieș, Bistrița-Năsăud, Sibiiu, Selaj, Arad, Cojocna (Cluj), Tîrnava-mică, Tîrnava-mare, Timiș, Brașov, Murăș-Turda și Sătmar. La aceste adaugăm județele Maramureș, Torontal și Ugocia, unde sunt minorități însemnate de Români.

În aceste 21 județe (dintre cele 63 și Fiume câte le are Ungaria), populația la ultimele numărători ne dă următorul tablou:

In județul:	la 1869	la 1880	la 1890	la 1900	la 1910
Făgăraș	86943	84571	88217	92145	94903
Hunedoara	257459	248464	267895	302710	340132
Alba-inferioară	188702	178021	193072	209836	220968
Caraș-Severin	378077	380313	407635	441266	464329
Bihor	472200	416510	478147	526795	580557
Solnoc-Dobâca	210597	193677	217550	236526	252165
Turda-Arieș	137856	137031	150564	160472	173836
Bistrița-Năsăud	96339	95017	104737	117649	127481
Sibiiu	145523	141627	148738	162292	176441
Selaj	193082	170022	191167	206968	229502
Arad	289381	268408	301545	329400	350244
Cojocna	177627	165944	189344	204231	224645
Tîrnava-mică	100161	92214	101045	108769	115903
Tîrnava-mare	137610	132454	135312	144626	148926
Timiș	359009	341013	375296	396404	400158
Brașov	83090	83929	86777	92589	100628
Murăș-Turda	152609	145807	163285	177967	193612
Sătmar	290530	273384	303032	340178	361030
Apoi:					
Maramureș	220506	227436	268281	308790	356508

Torontal	528697	513861	570802	589026	593390
Ugocia	67948	65377	75461	83267	91640
Total	4573946	4355080	4817902	5192113	5627198

În aceste 21 județe numărul Românilor din totalitatea locuitorilor a fost la 1900:

In Făgăraș:	83445 Români dintre	92145 locuitori
« Hunedoara:	257013	302710
« Alba-inferioară:	166099	209836
« Caraș-Severin:	328371	441266
« Bihor:	236114	526795
« Solnoc-Dobâca:	180309	236526
« Turda-Arieș:	116833	160472
« Bistrița-Năsăud:	82256	117649
« Sibiiu:	108413	162291
« Selaj:	125451	206968
« Arad:	214250	329400
« Cojocna (Cluj):	140229	204231
« Tîrnava-mică:	55276	108769
« Tîrnava-mare:	66779	144626
« Timiș:	162756	396404
« Brașov:	33886	92589
« Murăș-Turda:	65538	177967
« Sătmar:	117856	340178
Apoi:		
« Maramureș:	74978	308790
« Torontal:	87662	589026
« Ugocia:	9270	83267
Total	2722784 Români dintre	5192113 locuitori

Față de numărul total al Românilor constat oficial la 1900 cu 2,799.479, tabloul nostru arată o diferență în minus de 76.695 suflete.

Această diferență se repartizează în felul următor:

Militari activi români	14.214
In județul săcuiesc Treiscaune români	19.396
« « Cenad	13.982
« « Bichiș	5.978
In orașele libere regești:	
Arad	8.816
Cluj	4.809
Timișoara	3.440
Oradea mare	2.386
Budapeșta	1.112
Răsfirați în alte județe și orașe l. r.	2.562
Total	76.695

În cele 21 județe, în care Români formează majorități ori cel puțin minorități respectabile — la cele două ultime numărători dela 1900 și 1910 este o diferență în plus de 435.085 suflete.

În țara întreagă creșterea faptică a populației, dela 1900 până la 1910 a fost de 1,393,132 suflete.

ceia luai numai banii și lăsați acolo podoa-

le.
În clipa, aceia bătrâna damă scoase un vaet
sor. Unde pusesem oare cuțitul meu cu pră-
tele de os? Tot privind în jurul meu, văzui,
o etajeră mică, un pumnal cu limba scurtă
lată. Prăselele erau de un metal foarte greu,
ogăț încrustate cu pietre strălucitoare. Pusei
limba pe pumnal și-l infipsei în grumazul bă-
trânei; apoi ștersei limba de covor și pusei
pumnalul, care părea prețioasă, în buzunar.

Mă scoborii pe scară cu băgare de seamă.
Sufalai lămpuța, îmi pusei jiletca și haina
și cari le animasem de rampă. Apoi părăsi
casa, încluzând ușa cu grijă.

Afară sufla un vânt ușor, dar rece. Strada
era tot deșartă. Sării ulucile și mă îndreptai
pe gară: orologiul arăta ceasurile trei fără
cincizeci. Citii orariul trenului pe un afiș: cel
într-un tren pentru Paris trecea la cinci și
cincizeci, și mă hotărâi să-l iau la stația prece-
dentă, la patru kilometri de cea dintâi, ca să
săpesc orice bănuțel.

Înainte de a o porni la drum, mă oprii o
secundă pe marginea șoselei. Dădui la o parte
jiletca și haina, și constatai că mi era cămașa
sângărată și o pată mică și întunecată pe
bantaloni — dar pata nu se deslușea bine.

Îmi zisei că nimic la mine nu putea da de
vădit. Patroana hotelului mă văzuse urcân-
du-mă în ajun în odaia mea. Pe la nouă di-
mineață mă voi întoarce la hotel. Nimeni nu
mă va zări, căci patroana va fi în vremea
asta la târguit, descărcătorii de vapoare vor

fi plecați, iar femeile ce locuiau în casă vor fi
încă culcate.

De odată, din senin, începură a-mi clănțani
dintii. De frig, se vede. Atunci, cum îmi în-
fundai amândouă mâinile în buzunare, dădui
de prăselele încrustate ale pumnalului cu care
țaiasem gâtul bătrânei. Obiectul acela era
compromișător și cu toată valoarea lui, l-ași
fi vândut de sigur pe nimic: mai bine era să-l
arunc unde-va. Nu departe de gară zărisem
un puț părăsit; aruncaii pumnalul în fundul pu-
țului și mă îndepărtai.

Tot mergând, socotii câștigul tras de pe
urmaii crimei: tocmai trei sute și zece lei.
După bietele rezultate ale asociațiunii mele
cu Henri și cu Jules, suma aceasta îmi părea
mulțumitoare...

Abea urcat în tren, adormii. Puțin după
aceia mă deșteptai în gara Saint-Lazare, în-
tr-o dimineață miorâtă, cu gura încluzată și
zdrobit de oboseală. Erau ceasurile șase și
jumătate. Intraii într-o lăptărie să iau ceva.
Apoi o pornii binisor dealungul străzii Bédex.
Pe bulevardul exterior intraii pe la opt ceasuri,
într-un magazin de rufărie și mi cumpărai o
cămașă de creton, ca s'o înlocuiesc pe aceia
ce-o purtam și care era plină de sânge. Îmi
aduc aminte că cumpărai și urmarea unui ro-
man ilustrat, a cărui primă fascicolă se împăr-
țise gratis cu câte-va zile mai înainte.

Hotărâsem să petrec toată ziua în pat, în
odihnă, și să citesc. Pentru asta mai mult
omorâsem: ca să n'am nimic de făcut și să
stau toată ziua culcat. Dar cum stăpâneam
acum câte-va surșoare, îmi veni deodată

pofta să fac economie; nu voiam să cheltuesc
din această rezervă; numai decât a doua zi
îmi voi căuta de lucru.

Tot gândind așa ajunsei în colțul pe care îl
fac străzile Bédex și d'Aubervilliers. Mai aveam
cinci-șase case de trecut până la hotelul meu.
Dar atunci văzui o privesc neliniștitoare.

În fața casei mele era adunată lume multă:
vre-o cincizeci de persoane, cel puțin. Văzui
o trăsură și mai mulți sergenți de oraș. Tot
felul de gânduri îmi străbătură creierul în câ-
te-va secunde. Fără îndoială că intrase lumea
în casa bătrânei dame, și o găsisse ucisă. Pusă
că punându-mi haina lăsasem să scape vre-un
plic cu adresa mea. Se dăduse vestea prin
telegraf... În sfârșit, eram descoperit, asta era
limpede.

Făcui instinctiv un pas înapoi, gata să mă
întorc pe unde venise. Un omuleț cu ciocul
negru, îmbrăcat cu un pardisiu castaniu și pe
cap cu o pălărie de păslă, îmi eși deodată
în față.

— D-ta ești Pierre Brond?

Nu răspunsei nimic.

— Te arestez.

El făcu semn la doi sergenți de oraș care
mă înhățară fiecare de câte un braț.

Mă duseră așa până la poarta hotelului.
Agenții care se aflau acolo, dădură mulțimea
la o parte. În mijlocul strigătelor furioase ale
publicului, intraii în casă.

Inspectorul care mă arestase se adresă
atunci unui domn care se afla în loja pa-
troanei:

Pe teritoriul românesc, fixat în cele 21 județe, locuiesc 38.5% din întreaga populația.

Acest raport e susținut și la sporul constat prin recensământul dela 1910, prin urmare sporul teritoriului românesc se menține, la fel cu sporul celorlalte teritorii locuite de alte popoare.

Dupăce sporul general e 8.3 proc. — sporul Românilor ar trebui să-l socotim asemenea cu 8.3 proc.

În acest caz am avea numărul Românilor sporit cu 232,350 la numărul de 3,031,829.

Nu scăpăm însă din vedere că ținuturile, în care locuiesc Românii în masse au un spor numai de:

10.8 proc. în județele din stânga Tisei
4.0 proc. în județele din Bănat
7.8 proc. în județele din Ardeal

și prin urmare media aici se reduce la 7.5 procente.

În acest caz numărul Românilor ar fi sporit cu 207,960 la 3,007,439 suflete.

Ca să ne apropiem însă mai mult de adevăr, credem că nu greșim, dacă socotim sporul Românilor și aici cu o medie aproximativă de 8 proc., având astfel o creștere de 223,962. În acest caz:

Numărul Românilor din regatul ungar a crescut dela 1900 până la 1910 cu 223,962, ajungând cifra de 3 milioane 23 mii 441.

Ori care din aceste combinații se va adevăra, fapt este că numărul Românilor chiar și după datele îngăduitoare ale statisticei oficiale ungurești — a trecut peste trei milioane!

Când ne vor sta la îndărmână grupările după comune și după naționalitate, vom ști cu siguranță în cari comune am sporit și în cari am scăzut.

Și până atunci însemnăm aici după județe procentul de spor:

Cel mai mare procent de spor în ținuturile românești îl au azi județele: *Maramurăș* 15.1 procente; *Hunedoara* 11.9 procente; *Sălaj* 10.7 procente și *Bihor* 10.1 procente.

Cel mai mic procent de spor în ținuturile românești îl au județele: *Torontal* 0.6 procente; *Timiș* 2.1 procente; *Alba-Inferioară* 4.1 procente și *Caras-Severin* 4.8 procente.

Procentul stabilit în proporția dintre naștere și mortalitate este mai mare dintre cele 21 județe în *Maramurăș* 18.3 procente; *Ugocia* 15.9 procente; *Cluj (Cojocna)* 13 procente; *Sătmar* 12.9 procente. Mai mic este în județele: *Caras-Severin* 4.7 procente; *Hunedoara* 7 procente; *Tirnavă-mare* 7.8 procente și *Sibiu* 8.8 procente.

Diferința dintre procentul sporului faptic și acela al sporului firesc, stabilit cu proporția dintre natalitate și mortalitate, rezultă mai ales din *emigrări*, care în toată țara se cifrează cu aproape 700.000 suflete!

Explicațiile favorabile cu cari staticianii unguri își mângăie blajinii lor cetitori, spunându-le că și de data asta elementul unguresc a sporit firesc mai mult decât alte neamuri — sunt pur și simplu mistificări.

După acești statisticieni ținuturile mai ungurești ar fi sporit cu 15%, pe când Bănatul nemaghiar numai cu 4 procente.

Sporul faptic al județului românesc Hunedoara de 11.9 procente îl explică cu colonizările ungurești. Faptul este însă că ținutul dintre Dunăre și Tisa, prezentat ca cel mai unguresc, sporul cel mare rezultă din îngrămădirea populației din țara întreagă în orașe și mai ales în capitala Budapesta și în celelalte orașe ca: Szabadka, Kecskemét, Seghedin etc. — aflătoare în acest ținut.

Tot atât de corectă e și afirmația referitoare la județul *Hunedorii*. Sporul faptic

aici provine din îngrămădirea lucrătorilor din multe alte județe ca lucrători la minele dela Petroșeni, Lupeni, Ghelari etc. Din întâmplare însă dintre aceștia peste 70 procente sânt Români.

Dacă vom năzui să reducem la adevărat lor valoare aprecierile statisticianilor străini nici noi nu putem retăcea îngrijorarea care ne-o face faptul că în cele 21 județe românești sporul mediu abia atinge cifra de 7.5 procente, în timp ce media țării este de 8.3 procente!

În *Banat*, în *Torontal*, în județul *Alba-Inferioară* numerotarea dela 31 Decembrie ne-a lăsat nedumiriți.

Ori cum ar fi, credem sosit timpul ca locul paradărilor cu cei 7 și 10 copii ai țărânului român, să-l ia căutarea și aplicarea mijloacelor chemate să ne asigure și în viitor barem sporul sfiresc.

Scrisori din București.

Societatea autorilor dramatici. — O datorie și-se impune. — Piese ungurești la Teatrul Național. — Pribeagul Aron.

București, 30 Martie.

Exemplul dat de muncitorii agricoli, cari s'au constituit în obștii, cu scopul de-a scoate din mâinile arendașilor străini moșiile și a le exploata ei în contul lor, găsește tot mai mulți imitatori pe toate terenele. Principiul că undeva unu nu-i putere conține un adevăr, de care se pătrund încetul cu încetul toate categoriile de muncitori, fie manuali, fie intelectuali.

Astăzi avem zeci și sute de societăți, cari, dacă nu fac mari progrese, vor contribui cel puțin la întărirea spiritului de asociație, de care noi Românii avem mai multă nevoie. Poate cei cari vor veni, vor ști să dea acestor societăți viața de care au nevoie.

Acum o nouă societate s'a înființat în București, o societate care ne va scăpa probabil de potopul de piese străine, împrumutate de multorii dela dușmanii noștri și reprezentate pe scena Teatrului Național. E societatea autorilor dramatici, înființată din inițiativa d'lui A. G. Florescu, unul dintre puținii autori dramatici, cari s'au impus după Caragiale. Societatea și-a ales

— Am pus mâna pe el!

Celălalt răspuns:

— Adă-mi-l sus.

Din clipa arestării nu scosesem o singură vorbă. Mă urcară în catul întâi și mă împinseră într'o odaie. Pe pat era întins trupul unei femei tinere...

Nu pot spune exact ce am simțit în fața acestei trup fără viață; mi-era mîntea aluită ca într'un vis. Cadavrul acela nu era cadavrul victimei mele. Crima aceea nu era a mea. Îmi pare însă că am rămas liniștit, cu toate că zăpăcit. Apoi întrebai, cam târziu nu-i vorba:

— De ce mă arestați?

Și adăogai:

— Cine e această femeie?

Un domn cu barba sură și cu joben era și el acolo. Li se dote pachetul găsit la mine în clipa arestării: era cămașa de creton pe care o cumpăressem în acea dimineață.

— Duceți-l în odaia cealaltă, porunci domnul cu barbă sură, desbrăcați-l și scotociți-l prin buzunare.

Pe când mă desbrăcam, găsiră la mine vre-o trei sute de lei, și zăriră petele de sânge pe cămașa ce o purtam. Comisarul fu înștiințat de aceasta; după aceea mă duseră în temniță.

În cursul instrucțiunii am aflat, amănunțit, crima de care eram acuzat. Pe la miezul nopții patroana hotelului auzise deasupra capului ei un zgomet de mobile răsturnate. Puțin după aceasta, cineva ceruse să-i deschidă ușa. Apoi de sus se auziră vaete și ge-

mete grozave. Chelnerul se sculă și dote de o ușă întredeschisă în catul întâi: trupul unei femei de stradă, care locuia acolo, zăcea la pământ. Sertarele scrinului erau deschise.

Cum băgară ei de seamă lipsa mea, când toți chiriașii hotelului dădură năvala la strigătele lor? Că doar patroana era sigură că în ajun mă urcasem în camera mea. De altă parte, ea nu știa dacă femeia asasinată se întorsese acasă singură ori însoțită de cineva. Bătură la ușa mea, dar nimeni nu răspunde. Apoi deschiseră ușa cu un „passe-partout”: odaia mea era goală. Ori chiar în hotelul acela mizerabil, relațiunile mele suspecte nu trecuseră nebagate de seamă. Henri pungașul era cunoscut în toată mahalaua. Când sosi comisarul toată lumea avea aceeași părere: ucigașul era Pierre Brond, și semnamentele mele fură date agenților.

Se știe că se întâmplă des ca asasinii să revie pe locul crimei, împinși de o curiozitate perversă: inspectorul de poliție se întemeiase pe această părere când pusese să se supăvegezeze împrejurimile hotelului.

În fața judecătorului de instrucție am negat cu încăpăținare, dar banii găsiți la mine, și petele de sânge de pe cămașa mea, constituiau dovezi covârșitoare. Și când magistratul mă întrebă: „Ce ai făcut în noaptea de 21 spre 22 Martie, dacă ai lipsit, după cum susții din Hotel de Frondeus?” — nu puteam răspunde — nu e așa? — că în clipa când vecina mea de hotel era asasinată, eu am ucis, la rândul meu, două altele femei, la zece kilometri de Paris, între Poissy și Orgeval.

Așa zisa mea crimă n'a făcut zgomet prin ziare. Asasinatul unei femei de stradă într'un hotel suspect, puținul mister ce planase asupra acestei afaceri, nu era făcut să aște imaginațiile. Am aflat însă că adevărata mea crimă, aceea al cărui autor anonim eram, stârnise multă emoțiune. Victima mea era, pare-se, văduva unui sculptor celebru. Am mai aflat că servitoarea scăpase cu viață. Când s'a trezit din leșinul în care o aruncase rana ce i-am făcut-o, ea a povestit lucrurile întocmai după cum au avut loc. Ea recunoscuse în mine perfect de bine pe vagabondul care venise în aceiaș după amezai să ceară de pomana. Și cum mă descrie în mod exact, am fost căutat pretutindeni... numai în temniță nu. Am mai aflat — rețineți vă rog acest amănunt — că s'a vorbit și de dispariția pumnalului cu limba scurtă și lată și cu mânerul încrustat, cu care am tăiat gâtul victimei și pe care l'am aruncat apoi în fundul puțului.

Neputând furnisa nici un alibi, condamnarea mea părea sigură. Eram cât pe aci să mărturisesc adevărata mea crimă. Dar mă hotărîi să nu vorbesc decât în cazul de aci fi fost condamnat la moarte, — ca să mai trăgănez procesul. Protestările mele îi impresionă pe jurați; ei îmi acordară circumstanțe ușurătoare; și am fost condamnat la muncă silnică pe viață.

Vă scriu deci din Noua Caledonie unde mă aflu de unsprezece ani. Purtarea mea n'a fost rea. Sânt însărcinat cu ținerea de conturi, la economatul penitenciarului. Nu sânt prea ne-

comitetul și a adoptat un proiect de statute. Din ea pot face parte :

Toți autorii dramatici, cari au avut o piesă originală, în ori câte acte, jucată în românește pe una din scenele principalelor teatre românești. Toți localizatorii, cari au avut cel puțin trei piese reprezentate pe una din scenele teatrelor subvenționate de stat. Membri auxiliari ai societății pot fi scriitorii, cari au avut reprezentate pe una din scenele subvenționate cel puțin trei piese traduse reprezentate pe una din scenele subvenționate.

Precum se vede, societatea și-a deschis largi porțile pentru intrarea tuturor, buni și mai puțin buni. Poate ar fi prea pretentios titlul de autor dramatic dat cutărui începător, care a avut norocul să i se reprezinte o piesă, sau cutărui om străin de mișcarea literară, care a avut norocul și mai mare să i se reprezinte, după oarecari îndreptări de limbă, traduceri făcute după autori cu reputație. Acest mic inconvenient ar fi trecut însă cu vederea, când societatea autorilor dramatici ar face ceva pentru răspândirea gustului de teatru și pentru încurajarea adevărateor talente cu înclinări spre teatru.

Căci, la dreptul vo bind, în timpul din urmă s'a făcut atât abuz de numirea de autor. Și mai ales s'a făcut multă reclamă unor lucruri, cari puteau fi considerate cel mult ca nevinovate încercări de diletanți.

Ar mai fi o chestie, cu cari s'ar putea ocupa societatea autorilor dramatici. E o chestie de mândrie națională, de care ar trebui să se țină cont. Căci este în adevăr multă nepotrivire între felul nostru de cugetare și faptele noastre. La întruniri publice, în presă și ori unde avem ocazia să condamnăm atitudinea Ungurilor față de neamul românesc, ne permitem însă să aducem pe scena teatrului național o mulțime de piese de autori unguri. O inconsecvență jignitoare pentru toți aceia cari, în ce privește pe acest neam de oameni, propagă absoluta izolare de dânșii. Mai ales izolarea față de cultura lor, care este atât de primejdioasă pentru o parte a poporului nostru românesc.

Și cu toate acestea conducătorii teatrelor, ca și ai trupelor de operetă nu țin cont de acest fapt. »Diavolului« lui Mo nár i s'a făcut o reclamă turbată. De zeci de ori s'a reprezentat pe scena teatrului național din București această piesă. Ba unele ziare, în timp ce combateau cu aprindere poliția de desnaționalizare a maghiarilor, la rubrica maximeilor, dedeau cu multă predilecție filosofia diavolului cu pisteni. Asta nu este consecvență.

În timpul din urmă altă piesă ungurească a ocupat vreme îndelungată afișul teatrului național. Ce însemnează asta? Cu ce drept mai cerem atunci noi izolarea de cultura, de sufletul

fericit, dar mi-e dor de Franța. Legea îmi dă libertatea și vreau să profit de ea.

Mă explic: cel din urmă act judiciar referitor la crima din Ecueil poartă data de 10 August 1886. (Unul din camarazii mei, fost angajat la parchetul din Paris, mi-a dat această știre foarte sigură). Am deci dreptul la prescripțiune, după lege, și azi pot furniza alibiul pe care odinioară am fost nevoit să-l tac. Voi stabili că n'am putut fi autorul crimei din strada Bédex, de oarece, în aceiaș noapte de 21 spre 22 Martie 1885, eram la zece kilometri de Paris, unde am comis crima din Ecueil. Servitoarea pe care am rănit-o m'a recunoscut și mă va recunoaște, desigur, căci nu m'am schimbat mult la față. Ea e azi portăreasă la Neully, vă voi da adresa ei. Se va regăsi, desigur, în fundul puțului părăsit, de lângă gară, pumnalul cu prăselele încrustate pe care l-am asvârlit acolo, acum doi spre zece ani.

Voi putea așa dar să obțin revizia procesului meu, furnisând în acelaș timp dovada inocenței mele în crima pe care o ispășesc pe nedrept și aceia a culpabilității mele în crima nepedepsită. Sper, domnule avocat, că veți binevoi să vă însărcinați cu această afacere. Vă rog încă a-mi răspunde cu întoarcerea curierului.

Pierre-Louis Brond.

Angajat la economatul Penitenciarului din Numea (Nova Caledonie).

unguresc, când de pe prima scenă răsună accentele cugetării și simțirii ungurești? Așa se face educația națională a unui popor? La acest fapt ar trebui să se gândească tânăra societate a autorilor și neautorilor dramatici, să intervie pe lângă direcția teatrului spre a scoate de pe afiș piesele ungurești, cari par a sfida sufletul nostru, în care răsună jalea atâtor veacuri de nedreptate. Ce caută pe scena teatrului național o piesă ungurească, atunci când nevinovate bibliotecile populare din Ardeal sunt confiscate și îngrijitorii lor sunt dați judecății?..

Se va zice poate că arta nu are neam și patrie. Un motiv pe care-l pot invoca aceia cari au interes ca sentimentul național să lăncezească. Marii critici au dovedit însă demult că dacă o țară sau un neam imprimă caracterul său propriu în ceva, acest ceva este arta lui.

Mai anul trecut un negustor evreu din Brăila, anume Aron Rozenfeld, după obiceiul neamului lui, a dat un faliment fraudulos și a dispărut în curînd din țară, scăpând astfel de justiția care-l urmărea. Câtva timp se credea că cinstitul negustor s'ar fi refugiat în America, urmând pilda altor conaționali ai săi. Siguranța generală a încetat cercetările, crezându-l peste Ocean. Mai zilele trecute șeful siguranței află că Aron Rozenfeld este la Cairo, unde se ocupă cu rentabilul negoț de pomadă pentru păr. Pentru o mai mare siguranță a persoanei sale, își luase numele de Mărculescu, nume curat românesc, care nu-i putea trada origina ilustră.

Câtva agenți trimiși la Cairo l-au recunoscut. Reprezentantul din Constantinopol al României a cerut estradarea lui. Autoritățile locale tocmai se pregăteau să pună mâna pe dânsul, când Rozenfeld-Mărculescu, prizând de veste, se îndreptă spre pământul strămoșilor săi și nimeri tocmai la Ierusalim, făcând aici pe înflăcăatul sionist, care a venit să se reîmpatrieze în țara străbună. Firește, a fost primit cu căldură de către coloniștii din Palestina, despre cari se zice c'ar fi oameni foarte de treabă acolo în țara lor.

Rozenfeld-Mărculescu a fost purtat prin pădurile săoite de sioniștii din lumea întreagă, a luat parte la petrecerile coloniștilor evrei și mulțimea lui Iehova că l-a învrednicit să-și vadă visul cu ochii: A trăi liber pe pământul strămoșesc! Dar, ciudata ironie a soartei nu l-a lăsat să se bucure mult de această stare. Urmărit de autoritățile otomane, noul colonist a fost prins, adus la Constantinopol, de-aici a fost imbarcat pe vaporul »România«, cu care va fi adus în țară spre a-și da seama de faptele sale.

Coresp.

Pentru cultura românească.

Multe și mari greutăți au apăsât umerii poporului nostru credincios mai ales în timpul din urmă. După străduințe îndelungate și multe însemnate, am putut asigura pe sama sf. noastre biserici niște intravilane cu case parohiale. Conformându-ne dispozițiilor nouilor legi școlare, am asigurat salariile ambilor noștri docenți din puteri proprii, cu toate că numitele salarii se urcă la însemnata sumă de 3000 coroane anual. Astfel, sleiți materialește, ne află ordinul înaltului ministru de culte și instrucțiune publică, prin care deoparte, excepționând actualul nostru edificiu școlar ca necorespunzător legii, de altă parte, sub amenințarea de a ni se închide școala, ne îndrumă, ca până în primăvara viitoare să ne îngrijim de zidirea unei școli nouă, întru toate corespunzătoare. Acest ordin ministerial ne amenință cu primejdia unei catastrofe. Atât scurtîimea timpului, cât și faptul că un edificiu școlar, cu două sale de propunere, și întru toate corespunzător legii, pe lângă tot materialul de zidire, ce vom presta în natură, necesită 18,000 coroane, deci o sumă pe care n'o putem avea nici cum, ne-ar face să desperăm, dacă n'am avea nădejdea, că inimile generoase, cu zorul pe care ni-l dau numai primejdiile mari, ne vor întinde grabnic ajutor. Drept aceea apelăm la inima nobilă și la spiritul de jertfă al Spectat Dvoastră, rugându-Vă, ca apreciînd jertfele și eforturile ce facem pentru mântuirea școlii — comoara

noastră națională, să binevoiți a ne întinde un ajutor, care fiți încredințați că nicăiri nu ar fi mai binevenit. Având cea mai deplină încredințare, că inima generoasă a Spectat Dvoastră, nu va trece neascultat glasul nostru de durere pentru soarta unei școli române primejdioase, asigurându-Vă de cea mai perfectă stimă rămânem :

În numele senatului școlastic gr-cat.

Sard (Sárd Alsófehérmegye), în 10 Martie 1911.

Enea P. Bota, paroh. Aurel Pop, inv.

Activitatea extrașcolară a învățătorilor noștri*).

De Dr. Onisfor Ghibu.

I.

Dele 1907 încoace școala își poate împlini mai anevoie chemarea ei de a pune temelii unei bune și firești educații a poporului. Munca învățătorului în școală e mai multă și mai grea de acest dat încoace, iar rezultatele sânt cu mult mai puține și mai iluzorii decât înainte. Până când să se înțeleagă acest lucru, acolo de unde poate veni îndreptarea, poate să mai treacă mult timp, iar nouă nu ne e îngăduit să petrecem acest timp de așteptare nelucrînd nimic pe alte terene pentru recompensarea pierderilor îndurate în școală.

Școala ne rănește sufletul, ne întunecă mintea și ne slăbește trupul prin munca cea intensivă, nenaturală și zădarnică. Dacă învățătorul nu va lucra și în afară de școală pentru binele și sănătatea trupei și sufletească a poporului, ori cât am progresa noi în cele materiale, în realitate noi nu progresăm, pentru că ne seacă pe zi ce merge arteriile de viață, și trupei și sufletească, în urma muncii seci și istovitoare la care ne obligă în școală legea dela 1907.

Între astfel de împrejurări era firesc să puie chestiunea: învățătorii cari sânt din poporul nostru, nu sânt numai ai școlii, ci sânt și ai poporului! Ei sânt în prima linie ai școlii, dar nici un învățător nu-și poate achita numai în școală datoria sa întreagă față de popor, ci el e reclamat și de trebuințele de alt soi ale adolescenților și ale adulților, — el e reclamat de nevoile sociale și culturale ale poporului întreg!

Și chestiunea s'a și pus astfel prin circulara consistorială nr. 9581 școl. 1910, iar învățătoria noastră în general luată, nu numai că nu s'a dat îndărăt dela o astfel de însărcinare grea, dar firească și frumoasă, ci aproape într'un singur glas a răspuns: ai tăi sântem, poporule, și pentru binele tău trăim și muncim!

La rîndul său nici presa noastră n'a trecut cu nepăsare peste această chestiune importantă, pusă în programul conferințelor învățătorești din 1910 de către P. V. Consistor, ci s'a ocupat de ea cu o stăruință, cu o bunăvoință și cu o pricepere, care a făcut foarte bune servicii cauzei. În deosebi »Unirea« din Blaj s'a ocupat, cu prilejul circularii consistorului nostru, în mai multe articole prime de activitatea extrașcolară, lămurind multe laturi ale acesteia și propunând o serie întreagă de soluții. (Nu. 40, 42, 43, 44, 47, 49, 51/1910 și 3/1911). »Unirea« scria, între altele: »circulara mitropolitului din Sibiu nu e numai o scriptă mai înaltă ca celelalte, ci e o idee. O idee, care ar fi trebuit să umple toate mințile, toate inimile conducătorilor Românilor de pretutindenea, din primul moment al redeșteptării noastre. O pretensiune aceasta pe care nu un cap bisericesc o cere dela o ceată de oameni, ci o cere poporul românesc, o cere marele interes național dela toți fiii cu carte, dela fiii cu avere, cu poziție, dela toți aceia cari au inimă, au dragoste pentru viitorul și existența unui neam«.

*) Fragment din »Cercetări privitoare la situația învățămîntului nostru primar și la educația populară«, Sibiu 1911. De vânzare la Librăria »Tribunii«. Preț 1 cor.

În urma acestor articole s'a deșteptat și în arhidieceza fraților noștri gr.-catolici un interes viu pentru activitatea extrașcolară, care a fost adoptată și de preoțime, în înțelesul unei activități extrabisericești sau sociale. Într'un sinod protopopesc, la Morlaca, (1 Dec. 1910), chestiunea s'a pus chiar în mod pozitiv, obligându-se întreaga preoțime din tract să execute până la anul viitor un anumit program de activitate extraoficială foarte importantă pentru popor din punct de vedere religios, cultural și economic. — Tot „Unirea” cerea ca nu numai învățătoria, ci și preoțimea și întreaga „inteligentă”, care trăiește de pe spatele poporului, să-și ia sarcina de a lucra și în afară de oficiul ei, pe teren social, cultural și economic, și să-și dea seama despre ce a făcut în chipul acesta pentru popor. Din Unirea, care a discutat activitatea extrașcolară pe baza unui articol din „Tribuna” nr. 186, chestiunea pusă astfel, a trecut în „Gazeta Transilvaniei”, în „Revista Economică” din Sibiu (Nr. 39—40/1910) și chiar și în Domnia legilor din Râmnicul-Vâlcea. Pretutindeni s'a vorbit atât de elocvent pentru activitatea extrașcolară, încât un glas care a răsunat contra acestei activități, în „Telegraful Român” Nr. 101/1910, n'a avut decât un ecou cu totul neînsemnat, deși cel ce a pus astfel chestiunea era un bărbat de școală cunoscut, anume dl Dr. P. Șpan.

Cu prilejul conferințelor învățătoresți nouă comisari konzistoriali (din 32 de înși) au tratat, în discursurile lor de deschidere, chestiunea activității extrașcolare, pronunțându-se toți, cu o singură excepție, în favoarea acestei activități, aceia însă cari au vorbit dintre toți mai frumos au fost înșiși învățătorii noștri, cari după ce de ani de zile au desbătut prin conferințe în mod teoretic problema unei activități economice, culturale și sociale în sinul poporului, chemați de autoritatea superioară bisericească-școlară să-și dea seamă ce au făcut pe acest teren, au arătat nu numai ce au făcut, ci și aceea că se simt datorii a face mai mult decât ce au făcut până acum pentru popor.

II.

Să vedem acum care ar putea fi activitatea extrașcolară a unui învățător.

A. G. Adamescu, fost inspector al învățământului primar din România și delegat al ministerului la congresul pentru educațiunea populară din Paris, clasează în chipul următor opera pe care, cu un singur nume noi am numit-o „extrașcolară”:

1. Activitatea perișcolară. Legile țării îi obligă pe toți copiii să cerceteze școala. O mare mulțime de copiii n'o pot cerceta din cauza unor piedeci, pe cari nici ei nici părinții lor nu le pot înlătura. Chestiunea e acum nu să-i dispensezi pe copiii cari sânt împiedecați de a cerceta școala, căci prin aceasta păgubește și fiecare elev, aparte și cultura generală, ci să înlături piedecile cari îl rețin, făcându-i posibilă cercetarea școlii. Tot în această categorie intră în măsurile, cari fac ca elevii cari cercetează școala, fără ca însă să o cerceteze și cu succes, să aibă posibilitatea de a se cultiva tot așa de bine ca și aceia cari n'au să lupte cu mizerii. Opere perișcolare ar fi: societăți pentru prevederea cu haina a copiilor săraci, cantine școlare, în cari copiii lipsiți, cari stau departe de locuința, să poată mânca ceva și să se poată odihni și peste noapte, apoi prevederea elevilor cu cărțile și rechizitele necesare.

Toate aceste trei chestiuni sânt pentru noi de o mare importanță. Prima: poporul nostru e în general sărac, între altele din motivul că ține să asigure o existență fără griji cărciumarilor dela sate și advocaților dela orașe. Din pricina sărăciei populațiunii, împreună

foarte adesea cu alcoolismul și cu alte plăgi, mulți copii sânt reținuți dela școală, mai ales în timpul de iarnă, fie că n'au îmbrăcăminte necesară, fie că n'au mijloacele de hrană, mai ales prin locurile muntoase ale țării, unde școala e la depărtare de câțiva kilometri de locuință. În cazuri de acestea, cari sânt foarte numeroase, o acțiune de salvare din partea învățătorului și a preotului, e chiar o datorie. În ce privește prevederea copiilor cu haine, mijloacele pentru acestea se pot găsi în diferite locuri, în diferite chipuri. — În ce privește cantinele școlare consistorul a lămurit lucrul printr'o circulară trimisă tuturor oficiilor parohiale.

Mai rău stăm cu prevederea elevilor cu cărțile și rechizitele trebuitoare. Una din multele mizerii de acest fel s'au amintit la alt loc al acestei cărți. O alta e însă că în cele mai multe locuri învățământul stagnează din cauza că nici până la Crăciun copiii nu sânt provăzuți cu cele necesare. Cauzele sânt de multe feluri. Părinții n'au banii necesari pentru rechizite atunci când trebuie — la începutul anului școlar, când se duce învățătorul la oraș, la librărie, sau când face comenzi de cărți. Astfel mulți copii rămân la început fără cărți. Dacă le comandă pe banii săi învățătorul, riscă adesea sau să nu-și poată încasa banii, sau să fie tot de ceartă cu părinții elevilor. În anumite cazuri comandă primăria comunală cărțile, care apoi își scoate banii de pe oameni cu execuția. Și totuși, sânt atâtea mijloace cari ar înlesni procurarea la timp a cărților, fără tulburări mari și fără împiedecări. Unul dintre mijloacele cele mai bune sânt tovarășii școlare, atât de puțin uzitate la noi, tovarășii cu cari s'a ocupat dl Aurel Bratu, profesor la Seminarul Andreian.

Instituțiunea aceasta la noi n'a prins încă rădăcini, din cauza că învățătorilor le lipsește o orientare și o îndemănare practică. „Unirea” din Blaj zicea cu tot dreptul, într'un articol al său în care discuta activitatea extrașcolară: cum putem cere dela învățători lucruri pe cari nu le-au învățat la timpul său ca elevi în preparandie? Chestiunea e în adevăr ca pentru toate lucrurile pe cari cerem să le facă un învățător în afară de școală, să i-se dea și o educație (nu numai instrucție) încă în seminar, pentruca el să fie pregătit pentru viața practică din momentul în care intră în ea. Dl profesor A. Bratu și-a dat seamă de acest lucru și, în scopul de a-i pregăti pe viitorii învățători cum să organizeze tovarășii școlare, cari au un rost educativ foarte important, a înființat în anul acesta cu elevii cursului al IV-lea pedagogic o cooperativă școlară, menită a fi o pepinieră pentru cooperativele (tovarășiile) de pe sate. La rugarea mea, dl Bratu a avut amabilitatea de a-mi arăta pe scurt principiile de cari se conduce. Expunerea dlui prof. Bratu e următoarea:

„Școala primară pregătește pentru viața partea covârșitoare a poporului nostru. Ea trebuie să transmită acestuia toate mijloacele de cultură, necesare pentru bunăstarea lui morală și materială.

Cel mai puternic mijloc de felul acesta este unirea puterilor, ajutorul împrumutat, munca înfrățită întru împlinirea binelui și stărpirea răului, gruparea oamenilor în jurul instituțiilor menite a promova binele obștesc.

Asemenea însoțiri noi avem puține, străbat cu greu prin satele noastre, iar unde sânt, adeseori tânjesc, se sfârșesc în scurtă vreme.

Oamenii noștri nu sânt dedați să muncească împreună și în bună înțelegere frățescă; nu au ajuns să priceapă, că binele fiecăruia atarnă de binele deaproapelui său.

Cauza este lipsa de educație în această direcție, educație pe care numai școala pri-

mară o poate da în forma și măsura convenită, și la timp, înființându-se cu poporul de școlari însoțiri potrivite trebuințelor reale din viața școlară.

Astfel de instituții sânt librăriile cooperative ale școlărilor, librării pe cari învățătorii noștri sânt chemați să le încetățenească și să le conducă, punându-le în legătură cu Librăria arhidiecezană.

Asemenea librărie s'a înființat la seminarul nostru, pentruca viitorii învățători să-și poată câștiga cunoștințele de lipsă pentru înființarea și conducerea astorfel de însoțiri în școlile primare.

Punctele mai însemnate din statutele acesteia sânt:

1. Elevii din secțiunea pedagogică înființează o „Librărie”, societate cooperativă de consumație.

2. Scopul societății este instrucția și educația cooperativă.

3. Mijloacele sânt:

a) administrarea unui capital social, format din părți sociale, vărsate de societari;

b) cumpărarea în comun a rechizitelor de învățământ și desfacerea lor între membrii societății.

c) tratarea de chestiuni privitoare la cooperatie.

4. Membru poate fi oricare elev din secțiunea pedagogică.

5. În caz de retragere partea socială se restituie.

6. Organele societății sânt:

a) un librar;

b) un cassier-contabil;

c) direcțiunea;

d) comitet de supraveghiere;

e) adunarea generală.

7. Organele societății se aleg pe timp de 2 luni.

8. În lipsă de parale membri capătă rechizite — până la suma părții sociale — în cont-curent.

9. Venitul curat se întebuințează pentru scopuri de binefacere.

10. Controlul îl are un membru al corpului profesoral.

Instituțiunea aceasta va aduce roade bogate încă în anul viitor, când actualii elevi din cursul al IV-lea vor ajunge învățători. Ei nu vor avea să întemeieze numai pe lângă școlile lor astfel de cooperative, ci vor avea să stăruiască și pe lângă alți învățători cu cari vin în contact, fie la conferințele învățătoresți, fie cu alte ocazii, ca și aceștia să adopteze acest excelent mijloc de educație.

C'am acesta ar fi instituțiile de activitate perișcolară, cari sânt menite a ajuta școala primară spre a-și da roadele, și cari nu-l învăță pe elev, dar îl pun în poziția să poată învăța, — după-cum zice dl Gh. Adamescu.¹⁾

¹⁾ Raport asupra lucrărilor Congresului educațiunii populare ce s'a ținut la Paris în zilele de 1—5 Octombrie 1908. București pag. 108

Dentist in Cluj.

NAGY JENŐ

„ specialist pentru dinți artificiali fără pod în „
CLUJ-KOLOZSVAR.

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plătire în rate pelângă garanță de 10 ani.

Dentist in Cluj.

Ocazie de cumpărat mobile!

Din cauza producției abundente poți afla pentru prețurile cele mai scăzute

mobila de **Székely și Bóti** fabricanți de **Marosvásárhely**
mobile în Piața Széchenyi-tér 47.

Oamenilor acreditabili se vând și pe lângă
= plătire în rate lunare fără nici o urcare
de preț. — — —

= Mare asortiment în trusouri pentru mirese. =

La cerere din provincie trimite bogatul catalog ilustrat.

INFORMAȚII.

A R A D, 14 Aprilie n. 1911.

Tulburările vierilor francezi.

În două provincii din Franța decurge de toamnă o luptă desnădăjduită între marii negustori și fabricanți de vinuri și între negustorii viticultori francezi cari își văd primejdivele interesele. Lupta ce-o dau ei e lupta pentru existență și în scopul acesta nu se înspăimântă dela nici un mijloc terorist și greva care la început nu prezenta nici un motiv de serioasă îngrijorare, se complică pe zi ce merge, preschimbându-se într'un adevărat război civil în Franța de miazăzi. Cauza tulburării e, că în urma recoltei slabe din anul trecut vinul se scumpise, iar fabricanții de Champagne n'au vroit să le cumpere recolta lăsându-le-o pe cap, au comandat vinuri în Italia și alte provincii unde recolta a fost bogată și vinul mai ieftin. Podgorenii stăteau în fața unei alternative, s'au să-și vîndă recolta pe bani de nimic s'au să-și apere interesele prin rezistență pasivă, expunându-se la totodată și nevoilor materiale ale existenței.

Au ales deci pe cea din urmă, dar n'a folosit nimic, n'a folosit nici atunci când revoluții au tăbărit cu topoară și tîrnăcoape în curtea fabricilor, au spart ușile pivnițelor și au desfumat poloboacele dând drumul vinului să curgă potop în noroiul ulițelor și distrugând tot ce le ieșea în cale. S'au trimis ostași să restabilească ordinea, dar liniștea n'a fost dăinuitoare, căci revolta a izbucnit din nou și tîcnițele crame din Marne și Avricourt s'au mistuite de flacări, chelarele sparte iar drumuri aleargă cetele revoltaților cu arma în mână, clădind înfrigați valuri de apărare și baricade.

După toate aparențele guvernul francez se află în fața unei probleme sociale, dela a cărei deslegare atîrnă pacea din lăuntru țării. Vorba de limitarea terenului podgoriilor din acărora poamă se poate fabrica Champagne și vierii sînt hotărîți se jertfească totul, numai ca să silească guvernul să accepte o soluție în favorul lor.

Centrele răsculațiilor au fost ocupate cu armată care face toate eforturile pentru liniștirea economică a oamenilor. Au cucerit până acum o mulțime de baricade fără nici o vărsare de sînge, dar să poate aștepta în fiecare clipă o încăierare sîngeroasă prin care se va da semnalul că întregă Franța e în flacări și pe urma acestei sguduirii se va alege cu o nouă criză economică destul de primejdioasă.

Atîta știri ce primim:

Devastările răsvrătiților.

Armata trimisă la fața locului pentru a potoli revolta vierilor se dovedește neputincioasă față de furia răsvrătiților cari devastază și distrug tot ce le e în cale.

Două fabrici și edificiile laterale din Pierry și Dagny au fost devastate, iar alte trei fabrici din Ayau s'au aprinse. Peste noapte au fost aprinse mai multe case în oraș. Pompierii veniți să localizeze focul au fost prinși de revolți și legați cobză. Pe străzi o vale de vin și cai bălătesc până în genunchi prin ochiurile de șampanie amestecată cu noroi. Un căpitan și patru soldați dragoni au fost răniți.

În Epernay revolta a luat proporții îngrijitoare. Trei fabrici au fost dărîmate și 71 mii de ocale de șampanie au fost vărsate în stradă. În lungul orașului explodează bombe cari rup în bucăți pe trecători.

Comitetul asociației vierilor a cerut tuturor mandatarilor poporului să-și depună mandatele, iar pe membri îi somează să refuze plățirea dăjdiei.

Primejdia crește pas cu pas și se lățește în toate provinciile din miazăzi. Încăerările se înțetesc mereu și suprimarea revoltei întîmpină greutăți și din partea armatei, căci a fost comandat la fața locului regimentul 17 de dragoni, care e de prin părțile locului și astfel refuză întrebuintarea armei contra propriilor părinți.

— **Vremea.** Institutul meteorologic din Budapesta a dat azi următorul buletin: Ne putem aștepta la o vreme uscată, cu creșteri de temperatură. Prognostic tetragrafic: Vreme domoală, ploii în puține locuri. Temperatura sudică 7-8 Celsius.

— **Regele Petru va vizita pe domnitorul nostru.** Se telegrafiază din Belgia: Relațiile diplomatice dintre Curtea sârbească și curțile europene au fost în timpul din urmă restabilite deplin. După 8 ani de lungă așteptare regele Petru va putea să viziteze acum pe domnitori. Încă în luna Mai va vizita pe împăratul Francisc Iosif la Budapesta. La toamnă va vizita apoi pe președintele Fallières.

— **Concertul dnei Lucia Cosma în București.** Citim în »Seara«: Cunoscuta noastră cântăreață, dna Lucia Cosma, a dat Mercuri seara la Liedertafel, un concert al cărui program alcătuit din bucăți clasice și moderne a atras un public numeros de amatori de muzică bună.

Faima de care se bucură marea cântăreață a fost astfel sporită, prin concertul de aseară, mai ales că în timpul din urmă dna Cosma și-a însușit multe din rafinările de emisiune ale școalei franceze, ceea ce și potrivește de minune temperamentului dsale.

Vocea aceasta subtilă de soprană, în stare să se avînte în agilități ca acele din aria Paminei din »Flautul fermecat« și ca acele din aria pajului, »Nunta lui Figaro« de Mozart, strălucind în același timp printr'o ușurință extraordinară în schimbarea registrelor, de sigur că nu este ceva obișnuit.

De aceea și pornirea de cizelură a frasei, de scoaterea în lumină a tuturor floriturilor cu care cântăreața ne-a fermecat și aseară.

De aci impresia de artă senină ce o ai la auzul unor arii ce nu pot fi abordate decât de cântărețe de mare faimă — cu care ne-a lăsat aseară dna Cosma.

Deși pornirea aceasta de rafinerie s'ar părea că întunecă uneori avîntul, sentimentul — cântăreața reușește, totuși, să dea friu liber caldului său temperament întru unele arii populare, cum a fost de pildă în bucățile lui Dima și Brediceanu.

Transportul cu care a cântat dna Cosma două doine armonisate de Brediceanu, nu poate fi curînd uitat. De asemenea nici perfecția artei cu care a cântat și alte arii de Tosti, Massenet, Cezar Frank, Liszt, Brahms, Tschaiakowsky, R. Strauss și H. Wolf în toate strălucind cântăreața printr'o limpezime de nuanță și o subtilitate de frasare, greu de întălnit în zilele noastre de grabă în toate.

De aceea, dna Cosma a fost aplaudată cu multă căldură de A. S. R. Principesa Maria și de o sală aleasă.

— **Legățiune română în Elveția.** Din București se anunță: Prin noul buget al ministerului de externe se crează o nouă legățiune la Berna.

Astfel România va avea și un ministru în Elveția.

— **Preot gr.-or. în Vulcan, în locul dlui Dr. Seb. Stanca,** trecut ca preot în Sebeșul săsesc, — a fost ales Dumineca trecută dl Victor Ungur, un preot de care se leagă cele mai frumoase nădejdi, cunoscut fiind ca bărbat tînar cu bune simțeminte.

Il felicităm și dorim să aibă mulțumire în păstoria sa.

— **Ioan Olariu, paroh gr. cat. în Murăș-Ciuciu,** a repauzat la 13 Aprilie n. în vîrstă de 73 de ani. În mormîntarea lui va avea loc la 15 Aprilie n.

Odihnească în pace!

— **Director al Teatrului Național din București** a fost numit de cătră noul guvern conservator, dl I. C. Bacalbașa, rectorul șef al ziarului »Seara«.

— **In memoria neuitatului inspector gen. Ioan Baiulescu** s'a transmis Reuniunii femeilor române din Brașov suma de 100 cor. cu dedicația »din partea unui modest discipol«. Comitetul exprimă pe calea aceasta generosului donator, care dorește să rămîie necunoscut, cea mai călduroasă mulțumită și adăogă această sumă la fondul susnumit, din a cărui roade se vor ajuta în perpetuu orfelinele de sub scutul Reuniunii. Brașov, 31 Martie 1911. Maria B. Baiulescu președintă.

Portretul lui Iosif Sterca-Șuluțu. Citim în »Foaia Poporului« din Sibiu: Un frumos portret de pînză în olei a executat bine cunoscutul și talentatul nostru tînar pictor *Sava Albescu*, originar din Boița Sibiiului. Acest portret reprezintă pe fostul președinte al »Asociațiunii« și președinte al institutului »Albina«, răpauzatul *Iosif Sterca-Șuluțu*.

În această lucrare dl Albescu ne înfățișează o nouă operă de mare valoare ce tradează talent și artă vrednică de toată lauda. Acest portret, cât și alte lucrări ale dlui Albescu, ne îndreptătesc a spera, că domnia-sa ne va da într'un viitor apropiat tot mai multe și mai mari lucrări de valoare.

Portretul a fost cumpărat de institutul »Albina« și așezat în sala de consiliu.

Dl Albescu mai este însărcinat spre a executa și un al doilea portret, pentru sala consiliului »Asociațiunii«.

— **Fondul cultural dela Blaj,** pentru ajutorarea școlilor populare, a sporit în zilele din urmă cu încă următoarele frumoase contribuiri ce le aflăm publicate în »Unirea«: cor.

Victor Pop, preot, Silvaș rom.	500.—
N. Giurca, preot. Coșuni	— 200.—
G. Faina, preot, Micoșlaca	— 100.—
Ilariu Cojocar, înv., Ticuș	— 100.—
Ioan Rozor înv., Ticuș	— 100.—
Al Bidian, preot, St.-Lörinc	— 100.—
Petru Laslo, înv.	— 20.—
I. Langa, preot, Tătărlău	— 200.—
Aur. Aron, preot, Mirăslău	— 800.—
Teod. Langa, înv. Hodiș	— 100.—
Dr. C. Barbul, avocat	— 100.—
M. Dascăl, preț, Cet. de baltă	300.—
Patr. Palade, înv. Cămpeni	— 100.—
Petru Simu, preot,	— 100.—
Valer Rus, preot Chiciud	— 200.—
Dum. Căținaș înv. Micuș	— 100.—
Sim. Crișan, preot	— 100.—
Io. Comșa, preot. Fofeldea	— 200.—
Aug. Cioba, preot, Bord	— 200.—
Dum. Boar, preot, Petrilaca	— 200.—

— **Loteria pentru d-na Lucreția Rusu-Șirianu.** Reamintim cititorilor noștri că terminul de sortire a admirabilului tablou pe care d-na artistă Viola de Anyos îl jertfește în favoarea d-nei Lucreția Rusu-Șirianu, e 20 Aprilie n.

Mai sînt deci numai cîteva zile până la sortire. Publicul nostru să grăbească să pună numerele, până mai sînt și să nu scapă nimenea ocazia de-a-și putea înfrumuseța locuința cu o operă de artă de valoare tabloului d-nei Viola de Anyos.

În același timp ne adresăm cu insistență cătră toți domni cari au primit listele de subscripție, rugându-i ca fără întîrziere să retrimită listele, — așa cum vor fi, — dnei Viola de Anyos în Lipova (Lippa), încă înainte de termenul sortirii. O întîrziere din partea lor ar putea cauza o situație foarte neplăcută generoasei organizatoare a loteriei.

— **Pe apele văduhului.** Doi aeronauți francezi s'au ridicat Duminecă cu balonul

Schmidt
curelar și fabricant de șele și geamantane
Budapesta, VII., Rákoczy-ut 25.

Pegătește cu mult toffelul de accesorii pentru trăsuri și călărie. Cele mai fine genți pentru călătorie și toaletă, geamantane, portmonee, portgarete, brîuri și săculețe p. femei în m. asortiment. Articole de vîntătoare și sport, în orice calitate, bicicuri, bețe de călărit, jamperi, fotbaluri, etc.

în aer cu gând să bată recordul de înălțime al Germanilor, fixat de Berson și Surin în 1910 la 10000 metri. Recordul francez de până aci era 8850 metri, stabilit în 1900 de aeronauții Palsan și Godard. Cu prilejul ascenziunii de Duminecă, deși recordul german n'a putut fi bătut, pentru Franța a fost totuși stabilit un nou record la înălțime de 9200 metrii.

— **Filantropie rară.** Un om de rînd a murit zilele acestea la New-York lăsând mai multe milioane. O începuse ca muncitor la o fermă din stepele Americii, pe urmă s'a pus pe negoțul cu grîne și în curînd a ajuns între cei dintâi grînari ai Americii. Avea o avere frumoasă câștigată cu muncă cinstită și trăia împreună cu un frate al său care a murit de boală de piept. Pentru a contribui cu ceva la alinarea suferințelor celor tuberculoși și a eterniza și amintirea fratelui său a trimis unei universități din Illinois două milioane de dolari, din care să se creeze un fond pentru cercetări pe terenul boalei de tuberculoză. Murind acum toată averea ce a rămas pe urma lui a fost testată acelui fond.

— **Impărțirea ajutoarelor în Caraș-Severin.** „Libertăți” i-se scrie din Crușoveț: Să arătați la lume, dle Redactor, cum s'a împărțit ajutorul între cei păgubiți în vara trecută de groznicul potop din Bănat:

I. Văduva Elena Rădulescu, cu 3 copii, a avut mare pagubă în cele 4 lanțe de pământ ce are, i-s'a dus casa și azi curge riu pe unde-i era casa. *Nu i-s'a dat ajutor nici un filer.*

II. Găgor Vasilescu, om cu 4 copii, bolnav el și soția, cu doi copii la școală, unul bolnav într'un fel acasă, altul surd, ne bun de vre-un lucru, a avut pagubă peste 1000 cor. *Nu i-s'a dat nici un ajutor!* Că, zice vicecomitele, mi-s'a raportat că ai vre-o 10 lanțe avere și ai 4 copii buni de lucru. Aci, ca să nu i-se de ajutor, are 10 lanțe, dar din lista de alegători e lăsat afară că n'are 10 lanțe!..

III. Primarul pentru un loc de vre-o 80 cor. pe care începuse a zidi ceva casă, dar în preajma potopului a cărat materialul din ea și l-a vândut apoi, iar din loc de i-a stricat apa preț ca 5 metri, a fost propus ca să capete vre o 500 cor. Cățiva jurați, unii fără să fi avut vre-o pagubă, au fost propuși să capete 100-150 cor.

Iacă, lume, «dreptatea» cu care s'a umblat la împărăția ajutorului în urma potopului din Bănat! Așa numai aci într'un sat, la noi. Ce-o fi fost înco o peste tot tărâmul cu potopul?!

— **Muzica militară în România.** Din București se anunță:

Ministerul de războin a trimis celui de culte și instrucție publică o adresă prin care roagă să se intervină către autoritățile școlare pentru a se îndruma absolvenții școalelor primare către muzică, în sensul de a se înmulți numărul muzicanților militari.

Ministrul cultelor a trimis revizorilor școlari o circulară prin care îi roagă să pună în vedere directorilor și diriginților școalelor primare dorința ministerului de războin.

Absolvenții cursului primar, cari sânt perfect sănătoși, pot intra copii de trupă la acast regiment, unde pe lângă întreaga întreținere li-se va da și posibilitatea de a urma în mod regulat la «Conservator».

x **La creditoria universală.** I. Petrașcu, Sibiu — Nagyszében, Strada Cisnădiei Nr. 30, Telefon 721. Se pregătesc cele mai frumoase haine, după croială cu șic, pentru civili: fracuri, saloane, jachete, sacouri, pardesiuri, paltoane etc. Asemenea se execută pentru ofițeri și voluntari, tot felul de uniforme, iar în depozit se află diferiți articli pentru uniforme: săbii, chipiuri, portofee, mănuși etc. Atrag deosebita atențiune asupra reverențelor preoțești, ce se pregătesc în atelierul meu, după moda cea mai nouă. Comandele se pregătesc în timp foarte scurt.

ECONOMIE.

O nouă însoțire pentru asigurarea vitelor. Frații bănățeni sunt pe cale a înființa, în formă de societate pe acții, o «*Insoțire a țărănilor pentru asigurarea vitelor*», cu reședința în Oravița-montană.

Capitalul acționar e, după cum cere legea comercială, de 200.000 cor., împărțite în acțiuni de câte 20 coroane.

Comerciant român în Sibiu. Comerciantul român Ioan A. Petruțiu a trimis preoților din jur următoarea scrisoare:

„St. Domnule părinte! Apreciind subsemnatul marea mișcare ce o formează populația românească în Sibiu, cu deosebire în zilele de târg, mi-am format convingerea că un comerciant român, n'ar greși dacă ar deschide o prăvălie în acest oraș pe seama conaționalilor săi.

Bazat pe această credință, de fapt subscrisul am și deschis o prăvălie mixtă în strada Ocnei Nr. 3 sub „Podul-de-fer”, și:

Pentru că fără sprijinul publicului român n'aș putea reuși, fac apel patriotismul sfinției voastre, rugându-vă a face luător aminte publicul din satul Dvoastre, ca venind la Sibiu și având trecere prin apropiere de prăvălia mea, să nu uitați a mă căuta și a cumpăra de ce aveți lipsă — de la mine”.

BIBLIOGRAFII.

La Librăria „Tribunei” se află de vânzare Dr. Onisifor Ghibu, *Cercetări privitoare la situația învățământului nostru primar și educația populară à Cor. 1 plus 5 fil. porto.*

La Librăria Tribunei se află de vânzare ilustrate frumoase de Paști cu inscripția „Christos a înviat” și anume:

Copilași cu miei, iepuri cu ouă roșii.
cu iepuri, chipuri hazlii.

Porumbel cu ou roșu.

Ingerași cu ouă roșii, cățăluși cu ouă roșii etc. etc. bucata 6, 8, 10 și 12 fileri.

Pui în joben, fetițe cu ouă, dame frumoase, părechi amoroase, bucata 12, 14 și 16 fil.

Ilustre de Paști, cu inscripție, sortate foarte frumoase. 100 bucăți cu Cor. 450 + speșele de porto.

Tablourile lui Grigorescu în Arad.

La Librăria Tribunei se află de vânzare 20 de reproduceri după tablourile celui mare pictor român Grigorescu.

Fiecare tablou costă cor. 250 + porto poștal. Mărimea e (cu carton cu tot) 30 cm. lățime și 40 cm. lungime:

1. La vatră. 2. Lucrând. 3. Interior la Vitre. 4. Hora. 5. Ovreiu din Galația. 6. Colț de atelier. 7. Portretul pictorului. 8. Bâlcu la Băcău. M. S. Regele Carol I. 10. Mica Bretonă. 11. M. S. Regina Elisaveta. 12. Nud. 13. Primăvara. 14. Tărăncuța cu viței. 15. Intoarcere dela Bâlcu. 16. La pășune. 17. Rodica. 18. Pe plaiu. 19. Ciobănaș pe valea Prahovei. 20. Apus de soare la Barbizon.

La „Librăria Tribunei” se află de vânzare următoarele cărți mai nou apărute:

Ion Dragoslav: *Nuvele.* a 2 cor. + 20 fil. porto.

Duliu Zamfirescu: *Anna (Ceeace nu se poate)* a 2 cor. + 10 fil. porto.

Biblioteca „Steana” a. 20 fil. + 5 fil. porto.

Nr. 24. St. O. Iosif: *Din legendele Neamului Hohenzollern.*

Nr. 257. Dragoslav: *Flori și Povestii.*

La Librăria „Tribunei” se află de vânzare Bibl. Minervei a 30 fil. + 5 fil. porto:

Nr. 100. Dr. Th. Mirosenescu: *Cură de albit și de îngreșat.*

Nr. 101. C. Flamarion: *Urania.* Volumul I. Traducere de I. Mihălcescu și C. Chifu.

Nr. 102. C. Flamarion. *Urania.* Vol. II. Traducere de I. Mihălcescu și C. Chifu.

M. Sadoveanu: „*Apa Morților*”, roman. Prețul 2 cor. (+ 20 bani porto).

Em. Gârleanu: „*Intr'o noapte de Mai*”, nuvele. Prețul 2 cor. (+ 20 bani porto).

Vasile Pop: „*Iubirea e biruitoare*”, nuvele. Prețul 2 cor. (+ 20 bani porto).

M. Eminescu: „*Lumina de Lună*”, poezii complete. Prețul 2 cor. (+ 30 bani porto).

C. Bertolazzi: „*Zile de sărbătoare*”, comedie în 3 acte. Prețul 40 bani. (+5 bani porto).

C. Moldovanu: „*Cetatea Soarelui*”. Poezii. Prețul 2 cor. (+ 20 bani porto).

S. Masoch: „*Creditorii*”, novelă. Prețul 30 bani. (+ 5 bani porto).

Chateaubriand: „*Atala*”. Prețul 30 bani. (+ 5 bani porto).

Sadoveanu: „*Soimii*”, roman. Ed. III-a a 2 cor. (+ 5 fileri porto).

Victor Eftimiu. Fără sufler. Nuvele și schițe în 30 fileri plus 5 fileri porto.

Apostol D. Culea. *Invățământul despre natură în școala primară* a cor. 3.50 plus 30 fil. porto.

Lacrimi, Adio și declamări funebreale. Manual pentru preoți, învățători, cantori și pentru omul care dorește a cunoaște valoarea acestor lumi trecătoare, de Aron Boca din Velcheriu. Ed. II. revăzută și îndreptată a 70 fileri plus 5 fileri porto.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.

„Tribuna” institut tipografic, Nichin și cons.

MOBILE

din cauza schimbării localului
se vând cu prețuri

ieftine

în fabrica de mobile alui

REISZ

Oradea-mare-Nagyvárad

dela 1 Mai în Rákoczi-ut 14.

CREDIT

pe ipotecă, pe schimb
și pentru oficanți mijlocește
mai avantajos:

Herzog Sándor

Arad, Str. Weltzer János 15.

— Telefon No 376. —

ESARENDARE:

În comuna Togyér (comitatul Torontal) se dă în arendă pe anul curgător 260 iughere catastrale pășune și 140 iughere rământ arător pentru cucuruz. Arenda pășunii plătită după iugher, eventual după capul de marvă. Reflectanții să se adreseze lui Aurel Maghețiu paroch în Togyér.

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresativă cu toată încrederea la proprietarul din Șiria (Világos) Petru Benea, căci Vă garantează numai vinuri bune, curate și pe lângă acestea cele mai moderate.

Vinuri vechi: Rizling K — 66 litru. Rizling și Ruje, amestecat — 60. Roșu — 74

Vinuri noi: Rizling K — 56, Rizling și Ruje amestecat — 50, Șiller — 54, Muscat amestecat K — 48 litru.

Rachie de treve (comină) K 150 litru. Rachie de drojdi 220, Rachie de treve (comină) specialitate K 2 — litru.

Vinul și rachia să expedieze cu rambursă la 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie. Vase dau împrumut pe timp de două luni. Pentru calitatea vinului garantez.

Petru Benea
propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m).

Aviz!

La Dr. Aurel Ciatu, medic practic român din Graz, Jakomini gasse 63 se primesc imediat 3 tineri români, sau 3 cocotă române din familie bună, cari voiesc să studieze sau să petreacă în Graz în compania cu întreținere deplină. Prețul de persoană lunar 90 Cor. Pianu e la dispoziție. Pentru informațiuni mai detaliate servește medicul Dr. Ciatu.

INSERTIUNI

se primesc cu prețuri moderate la administr. „Tribunei“ Arad

Pentru sezonul de primăvară!

Recomand magazinul meu bogat asortat în

pălării

albituri, cravate și mițe

Mare asortiment în pălării de băieți pelângă prețuri fixe. Totodată recomand atelierul meu de blănărie pentru efectuarea a toffelul de lucrări ce cad în bransa aceasta pelângă prețuri moderate și serviciu prompt.

Cu deosebită stimă:

Joan Bálint (János)

Timișoara-Fabric. Palatul orașanesc.

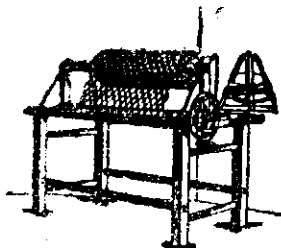
În atenția proprietarilor de pomi.

Ofer altoi nobile de pruni bosniaci, anume „Balkanska Carica“ (împărăteasa din Balcan) și „Kraljica Bosne“ (Regina Bosniei.)

Altoile de doi trei ani cu coroană frumoasă sânt de cel mai bun soi al prunilor cunoscuți până acum. Fructele proaspete sânt foarte mari extraordinar de dulci și gustoase, se coc pe la sfârșitul lui August și sânt potrivite ca fructe pentru masă și uscate, ori pentru pregătirea magiunului sau a rachiului.

Prunele mele nu sufer de păgubitoarea boală de frunze Polystigma rubrum cum se întâmplă la prunele obișnuite la cari de multe ori cade frunza în mijlocul verii și rodul suferă simțitor. Prunii mei au fost premiați în repetite rânduri cu premiul întâi din partea guvernului Bosniei și Herțegovinei, cu medalie de aur la expoziția milenară din Budapesta din 1896, la expoziția din Viena în 1897 cu medalie de argint la expoziția universală din 1900 la Paris și cu medalie de aur, la prima expoziție agrară din Bosnia și Herțegovina la Saraiievo în 1910. Pentru calitatea altoitor mei de pruni primesc cea mai extremă garanție.

Sava T. Kojdič, mare proprietar în Brčka, (Bosnia),

Cele mai excelente instrumente pentru săparea de :

fântâni arteziene

le pregătește și exploatază

VÁRADY LAJOS

fabrică de instrumente în

H.-M.-Vásárhely, VI. Ferencz-utca

Nu trebuie să anteprenori; domeniile, comunele, singuraticii: singurii pot face săparea cu instrumentele sale. PRIMLUCRĂTOR MIJLOCEȘTE.

Recomandă și mașini pentru impletitul de sârmă.

Catalog de prețuri gratuit și franco. PREMIAT LA ȘASA EXPOZIȚII.

— Gálfi Lajos —

croitor de uniforme domnești și pentru preoți Arad, Lázár Vilmos-u. (Palatul Földes)

Înștiințez on public, atelierul meu ce sustă — de mai mulți ani l'am mărit cu —

prăvăliile de materii pentru croitori de haine domnești,

și sub firma de mai sus o conduc și pe — mai departe. —

Primesc spre executare bine și foarte ieftin tot felul de lucrări în bransa aceasta. Țin în depozit tot felul de stofe din țară și străinătate.

Am introdus sistemul din străinătate de plătire în rate lunare, înăut pentru 3 cor. lunar primesc călcarea a 1 palion, 1 pardesiu și 2 rânduri în regi sau 4 rânduri de haine. —

Invenție Nouă.

Invenție Nouă.

Moară de oșel

pentru întrebuințare în economie și acasă, mașină excelent orzul, cucuruzul și grâul, se învârtă cu mâna, puterea de muncă a unui băiat de șasă ani, un kilogram pe minut pelângă garanță și se capătă numai într'o mărime.

Prețul 14 coroane.

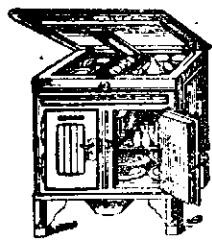
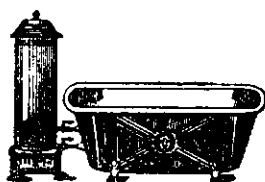
Face aparate pentru desfacerea sămânței de lucernă și trifoiu, de mână cu puterea ori cu mâna cu puterea ori cu mâna, de aplicat în mașina de îmbătut ori de sine stătătoare. Prețurile să se întrebe la

Kádár Gyula

fabrică de aparate de desfăcut sămânța trifoiului și atelier de reparat mașini în Nagyvárad, Villanytelep mellett.

Dulapuri de gheață, vane de scaldat

provăzute cu cuptor de încălzit

Vane de legănat, de șezut și pentru copii precum și orice articole igienice în execuție solidă se află în asortiment bogat, pelângă prețuri convenabile. Toffelul de lucrări de finichea pentru clădiri, apaducte cu gaz aerian, instalații electrice.

H. M. WOLLNER, Budapest V., Arany János-utca 22/II. (Coșul Bálvány-u.)
Telefon 36-63. Catalog gratis și franco.

Pentru femei și bărbați

CAPSULELE SĂNID

s'au adevărat ca cel mai sigur remediu fără nici o injecție, contra pleuragiilor subite și cronice. O cutie cu instrucția aplicării (conținând 100 capsule) 6 cor. Unicul remediu sigur contra slăbirei și impotenței funcționale sunt renumitele capsulele întăritoare ale Drului Timkó, sticla costă 10 cor. și se trimite contra ramburs dela

Farmacia „Magyar Király“

Budapesta, V., Marokkói-utca 2, Piața Erzsébet.

Corespondența să se facă în limba română.

MEGYERI IMRE

văpsitor de haine, curățător chimic, broderie, și institut pentru spălatură rufelor cu abur, în ALBA IULIA - Gyulafehérvár. Széchenyi-u. (îngă biserica călug).

Primește curățiri lucioase și fine, curățire de trusouri, albituri de desupt, de masă și de pat, perdele și ori-ce lucruri din bransa aceasta cu prețuri foarte moderate. Curățire și clopsitorie chimică de tot-felul de haine pentru bărbați și femei, pardesii fără a le desface, apoi materii de mobile, perdele, dantele etc., cu prețuri moder.

Dacă voți să cumpărați mezeluri și șuncă
— din loc curat și pregătite gustos —

Să vă adresați:

către fabrica de măcelărie și cărnărie cu putere
electrică (fond. în a. 1879) a lui

LÁSZLÓCZKY TESTVÉREK

CLUJ—KOLOZSVÁR, Mátyás király tér 23. (Iparospalota)

unde se pot căpăta zilnic următoarele mezeluri:

Paris — — —	Cârnaț-șuncă — —	Galantin de mai — —
Crinolin — — —	Rollui-șuncă — —	Masaie — — —
Extra — — —	Rusesc — — —	Picior umplut — —
Caș de carne — —	Rollut rusesc — —	Mortadella — — —
Caș cu măieș — —	Paranen — — —	Goitha — — —
Cârnați p. vâzători —	Măieș rece — — —	Mensel — — —
Cârnați cu sl. p. vânat	Caș rece de măieș —	Caș de limbă — — —
Sa'amă de vavă — —	Pastete de mai — —	Sângerete cu slăină —
Pastete de sânge — —	Rollui de pept — —	Limbă umplută — — —
Caș de porc I — — —	cu felurite umflături ș.a.	Rollui de carne — — —
Caș de porc II — — —	cu sânge, mai, limbă.	Galantiu de vițel — —
Cași de urechi — — —	Tortă de carne — —	Pastete de ciuperci — —
Cartaboș negru — — —	Crațoveau — — —	Pastete de mai de găscă

Comandele, atât cele din pro-
vință cât și cele din loc, se
execută prompt și în calitate
neexcepționabilă,

Recomandăm prepararea pro-
pria, precum și șuncă de Cașovia
și Praga, carne fină, slănină
albă, afumată, ardeată, fiartă și
pentru unsoare și unsoare proas-
petă de porc

Cărnuri proaspete, ș. a.
carne de vită, de vițel mare și
sugător zilnic carne de porc
și de miel dimineața dela orele
6—1 și d. a. dela 3—8 1/2.

Luca K. Alexievici
pregătitor de haine precești
NEOPLANTA — UJVIDÉK

Recomandă al-
rul său asortat
totfelul de roșii
și haine precești
îmbrăcat în vreme
s'ujtei în biserică
Pregătește totfel
de icoane sfinte
gate frumos cu
și mătăsă, steaguri
prapore și altele
Icoana Mormânt
lui Christos îl face
foarte frumos. La cerere trimite
catalog și preț-curant gratuit

ILUSTRATE

cu motive românești,
vederi din Arad ș. a.
se pot căpăta la
LIBRĂRIA
TRIBUNEI
IN ARAD.

Să ne credeți

că este în interesul D-voastră,
dacă comandați — — coasa „Koronagyémánt”

Cu coasa „Koronagyémánt”

bătută odată se poate cosi ziua întreagă și deoarece e făcută din oțel-dia-
mant, coase rele sau moi nu se găsesc între ele. Pentru trănicia fiacrei
bucăți garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm.

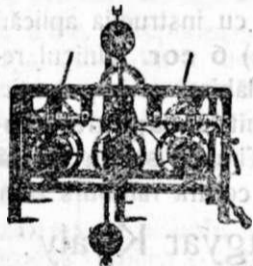
La comanda de 10 buc.

Prețuri: 1 buc. 1-80 1-90 2-— 2-20 2-40 2-60 cor. una se dă rabat. —
Comandele se pot face prin trimt. banilor înalate sau pe lângă rambursă la

Lengyel Testvérek magazin de coase
Kaposvár, Fő-utca 22 T. „Koronagyémánt”

Ceasornice de turn

pentru palate, case comu-
nale, fabrici, locuțe private
regulează și aranjază mai favorabil:

Müller János,

Succesorul lui Mayer Károly
dela prima aranjare cu vapor
a fabricii de oroloage din :

Budapesta, VII., Tökölly-ut 52.

(Casa proprie).

Cataloge și specificări de prețuri trimite gratis și franco.

Th. Schmidt

fabrică de ploiere

Sibiu—Hermannstadt, Reispargasse No 7.

Recomandă magazinul său bogat asortat cu cele
mai nouă și mai moderne

ploiere-entoutcas

(pt. soare și ploaie)
precum și

ploiere

de calitate excelentă
putra domni și dame.

Comandele se execută prompt și cu punctualitate

Cele mai moderne

mobile de

școală și aranjate

și cele mai practice

bănci higie-

nice de școală

și mobilarea în

căminelor, hotelu-

lor, spitalelor și

la școlile, precum și obiecte fabricate din cele mai bune ma-
teriale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se în-
reză numai de către firma

Bennhardt Rezső utóda

Brassó, str. Fekete nr. 33.

— tot acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinări.

Primul atelier ardelean aranjat cu putere electrică pentru
scobirea pietrelor și fabrică de pietri monumentale.

Gerstenbrein Tamás és Társa

sculptori și măestrii pietrari.

Atelierul central
al magazinului: Cluj—Kolozsvar, Dézsma-u. 21.

Magazin de pietri monumentale,
fabricate proprii din marmoră, labrador, granit, sienit etc.

Biroul central:

Sibiu — Nagyszeben,
Fleischer-gasse 17.

Filiale:

Déva și Nagyvárad.

GEORGE RUMMEL

Salon de modă, Honterusgasse 5.

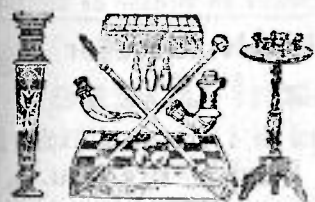
ANUNȚ!**Pentru sezonul primăvară!**

Am onoarea a aduce la cunoștința onor. public de dame că mi-au sosit *Jurnale de Modă* bogat ilustrate după modele cărora lucrez cu gust în atelierul meu **toffelul de costume**, jachete, haine de stradă și salon, capoturi Princese și Reform, folii, talii, mantale, costumuri pentru sport și orice haine bărbătești și franțuzești.

Serviciu prompt. La înștiințarea, prin poștă la dorință merg și acasă.

George Rummel,

Salon de modă, Sibiu, Honterusgasse 5.

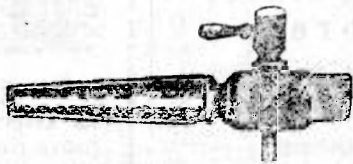
LÉVAY GYÖRGY

STRUNGAR

SZEGED, Püspök-tér 4.

Primește spre efectuare și reparare *toffelul de lucruri ce aparțin acestei branșe*, precum: popice și bile, dopuri și slăvini (pipe) pentru buți, gherghefuri p. lucru de mână, articole p. fumători, cămășuri, șpițuri etc.; bile și dacuri pentru biliard; domino, șah și toffelul de decorații, la mobile, etc., cuiere ș. a.

Comandele se efectuează prompt și conștiințios.

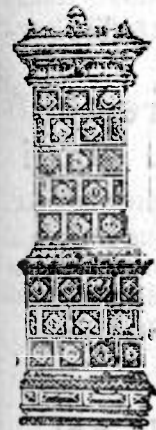
= Atelierul de fotografariat a lui =

Csizhegyi Sándor

Cluj—Kolozsvar, Piața Mátyás király-tér Nr. 26.

— (Lângă farmacia lui Hintz). —

Aici se fac și se măresc cele mai frumoase **fotografii**, deasemenea **acvarele**, **picturi în olei**, **specialități în pânze ori mătase**, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă n'o confundați, Cluj—Kolozsvar, Piața Mátyás király tér No 26, lângă farmacia lui Hintz. — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

Johann Spiler fabricant de cuptoare de lut.

Sibiu—Nagyszeben, Neustiftgasse 2.

Atrage atențiunea on. public, că primește pregătirea a ori-ce fel de

cuptoare

descărcare și zidirea vetrelor de fierț cu prețuri convenabile și pe lângă serviciu prompt și conștiințios.

Comandele se execută imediat.

În atenția proprietarilor de pământ!

Recomandăm în atenția on. proprietari de pământ, patenta

mașină de sămănat porumb

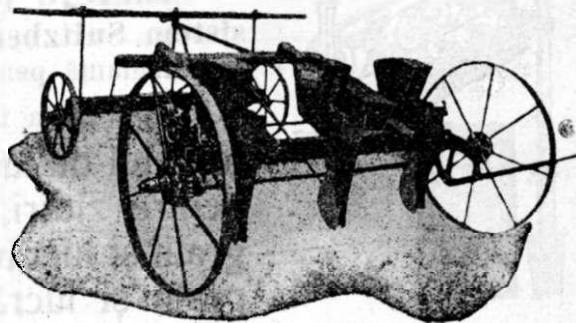
(cucuruz), cea mai nouă și cea mai bună calitate dintre mașinile existente. **Prețul 150 cor. bucata.** Vindem și pelângă o favorabilă plătire în rate. Cataloge trimitem gratuit.

Cu stimă:

Frații Burza

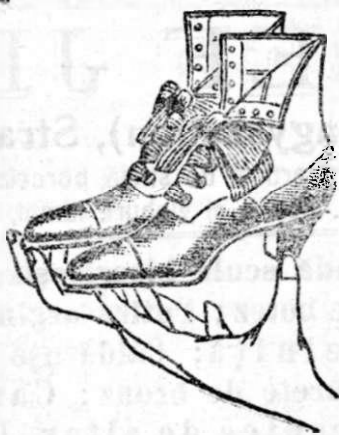
fierărie în Arad,

Boros Béni-tér 1

FODOR D. József

prăvălie de ghete de primul rang

Gyulafehérvár, Novák Ferenc-tér 13.

Se recomandă p. onor. public din loc și jur, pentru pregătirea promptă a toffelul de

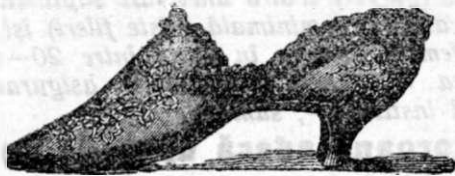
ghete

p. domni, dame și copii

precum și **cioboate** pentru domni și copii în execuția cea mai elegantă pelângă prețuri moderate și la ultima modă. — Toffelul de **reparaturi** se execută repede, trainic și ieftin, precum și toate comandele.

Pantofi de catifea și piele

în orice culoare și calitate pe lângă prețurile

cele mai ieftine și execuția cea mai frumoasă

se pot cumpăra dela

Kovács Mihály, Hodmezővásárhely

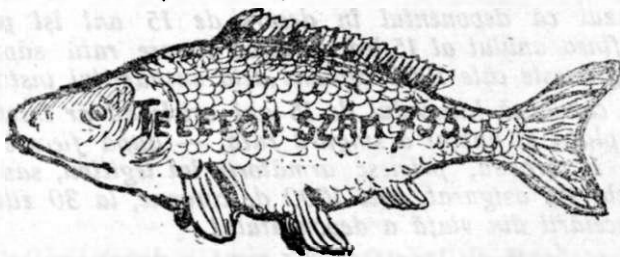
(Str. Morii) Malom-utca No 6 (casa proprie).

Prețul curent se trimite gratis și franco. Vanzătorilor li-se acordă cel mai mare rabat. — Serviciu conștiințios.

Rog să țineți seamă de firmă.

Pescăria lui Simion Illics

: Arad, Piața Peștelui (Hal-tér) 13. :

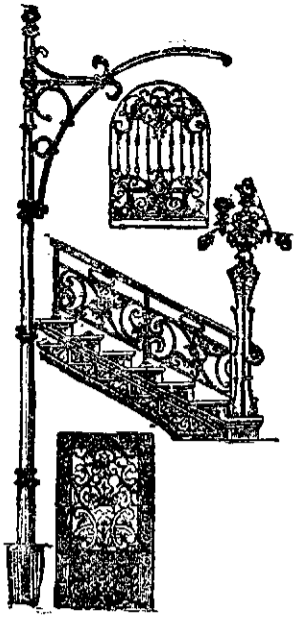

Cel mai mare și cel mai ieftin depozit de **tot-felul de pește sărat**, unguresc, rusesc, și din România. Se pune în vânzare pelângă cele mai mici prețuri curente. — La comanda să se dea adresa amănunțită precum și poșta uitimă. —

Serviciul prompt și conștiințios e asigurat.

Cere preț curent gratuit.

Cere preț curent gratuit.

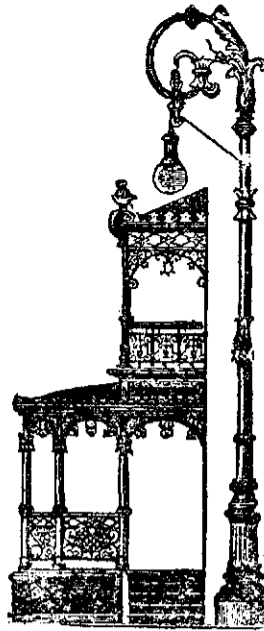
B. Bak Sándor

lăcătar și zidar specialist
Kolozsvár, Malom-u. Nr. 16.

Recomandă

vârteje pentru ferestrii
sistem Sultzberger, sunt cele mai bune,
reprezentanță pentru părțile ardelen.

În nou zidita fabrică se execută:
tot-felul de lucrări de lăcătar, fiere
pentru zidiri, compoziții de fier,
gratii și lucrări specialiste de faur.
gratii și lucrări de fier, etc. etc.

Horváth István

fabricant de instru-
mente muzicale în
Budapesta, Rákoczi-ut 51.

Recomandă pe lângă prețuri moderate

pianuri, cimbale, pia-
nine, violini, flaute,
harmonice, precum și
tot-felul de instrumente
muzicale. Prețul școlii Kulit-
fay pentru învățatul cimbalului 7 cor.
Țin în depozit piese românești pentru
cimbală. Catalog (ilustrat) de prețuri
la dorință se trimite gratis și franco

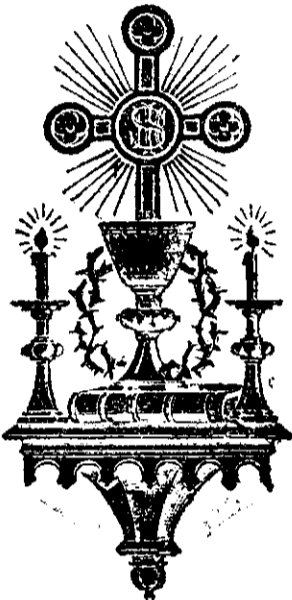
JOSEF JIKELI

SIBIU (Nagyszeben), Strada Cisnădiei 47.

neguțătoria pentru articole de sticlă, porcelan și metal; farfurii și blide
înflorate, rame p. icoane și globuri, lămpi, oglinzi, țigle de sticlă etc.

Recomandă scule bisericești:

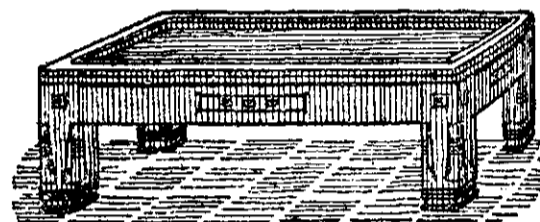
Cupă și vas de botez; Potire argintate și pe dinăuntru
aurite; Cădelniță; Căldărușe pentru apă sfințită;
Candele de părete de bronz; Candele argintate;
Cruce; Sfesnice de altar, Candelabre ș. a.
Ieftin de tot: **Candelabru aurit**
pentru 6 luminări, în mijloc cu vas pentru unt-de-lemn și glob de
— sticlă roșie cu prisme de sticlă cu tot prețul 43— Coroane. —
La dorință servește cu catalog gratis și franco. — Telefon 190.

Premiat la expoziție cu medalie de aur.

H. PÁLLÁN succesor Styászni József

prima fabrică ardeleană de billarde și timplărie în
Kolozsvár, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor.
La cerere trimite instalatorul de biliarde și în
provincie. — Ține mare asortiment de biliarde
noui și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată
la 1875. — La dorință face și țirg de schimb.

Avis!

La »FĂGETANA« institut de credit și de economii ca societate
pe acțiuni în Făget (Facset), *contra unei rate săptămânale de 1 coroană
și a unei taxe de asigurare minimală (niște filer) își poate asigura tot
natul (bărbați și femei), care e în etate între 20—60 ani și intră ca
membru în secțiunea »Depunerii încopiate cu asigurare de viață« intro-
dusă la susnumitul institut —, suma de*

1000 coroane adecă unamile coroane.

Primirea atârână însă, dela rezultatul vizitării medicale.

Depunerea minimală e săptămânal 1 coroană, contra căreia se
asigură 1000 coroane și depunerea maximală e săptămânal 50 coroane
contra căreia se asigură 50.000 coroane pentru ajungerea termenului de
15 ani, sau pentru cazul de moarte înainte de împlinirea acestui termen.

*Deci contra unei depunerii săptămânale minimală, la tot natul t-se
dă prilejul de-o parte la acela, ca să și agonisească o sumă considerabilă, cu
care își poate asigura traiul liniștit în viitor, iar de altă parte același la
cazul de moarte, familia sa, să aibă capitalul de lipsă pentru traiul vieții.*

Pe baza acestor depuneri institutul »Făgetana« acordă și im-
prumături. — Femei și bărbați, tot o formă de taxă de asigurare
plătesc. — Membrii din provincie primesc cecuri cu cari pot plăti
gratuit taxele. — Informațiuni mai detaliate, la cerere se dau gratuit.

Plățile se solvesc săptămânal sau pe mai multe săptămâni în-
sinte, și din partea institutului se manipulează ca depuneri și se fruc-
tifică cu 4% interese.

Acestea depuneri orișicând se pot abziece și în acest caz — cu
considerare la regulamentul referitor la acest ram de operațiune, suma
depusă, se estradă deponentului cu interese cu tot.

*La cazul că deponentul în decurs de 15 ani își plătește ratele
regulat, la finea anului al 15-lea — după fiecare rată săptămânală de
1 coroană, primește câte 1000 coroane dela susnumitul institut.*

*Iar la cazul, că intervalul de 15 ani orișicând ar înceta din viață,
chiar să fi plătit și numai o singură rată, — după fiecare rată săptă-
mănală de 1 coroană, primesc următorii lui legitimi, sau persoana în
favorul căreia s'a asigurat, câte 1000 de coroane, la 30 zile după docu-
mentarea încetării din viață a deponentului.*

Suma scadentă cu încetarea din viață a deponentului e asigurată
de cea mai mare societate de asigurare Olandeză »Algemeene Maatschappij
van Lebensverzekeringen Lijfrente« din Amsterdam (reprezentanția pentru
Ungaria în Budapesta) și se plătește prin »Făgetana« institut de credit
și economii în Facset.

»Făgetana«

Institut de credit și economii în Facset.

Fondat la 1875.

Fondat la 1875.

BLATTNER KÁLMÁN

prima fabrică de oglinzi și cadre de tablouri în
DEBRECZEN.

Recomandă negustorilor de galanterie

oglinzile de bazar calitatea I și II,

în coloarea lemnului de nuc, mahagon și natură, dease-
menea geamgiilor (uiegarilor) cadre ^{10/16} și ^{8/10} poleite
în culoarea nucului pentru oglinzi, cu sau fără oglindă.
Ostrete din arin rusesc, pentru cadre în culoarea nucului
sau mahonului. *Oglinzi pentru culii și toaletă.*

Preț-curent și modele se trimit gratuit.

INȘTIINȚARE.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român
din loc și jur, că am înființat în Arad, **Józsefőher-
ceg-ut No 9**, un

**nou institut de văpsit, curățire chi-
mică și spălarea albiturilor cu aburi**

bine aranjat și corăspunzător cerințelor moderne de azi.

Praxa câștigată pe acest teren în capitală și alte orașe mai
mari ale țării, sunt în stare să îndeplinesc toate condițiile celor
mai gîngăse pretenziuni. Asigur onor. mușterii pelângă serviciul
prompt și efeptuira — cu prețurile cele mai ieftine.

Rog binevoitorul sprijin, al on. public

Cu stimă:

EUGEN JUNCAN.

Comandele din provincie se efeptuiesc prompt.